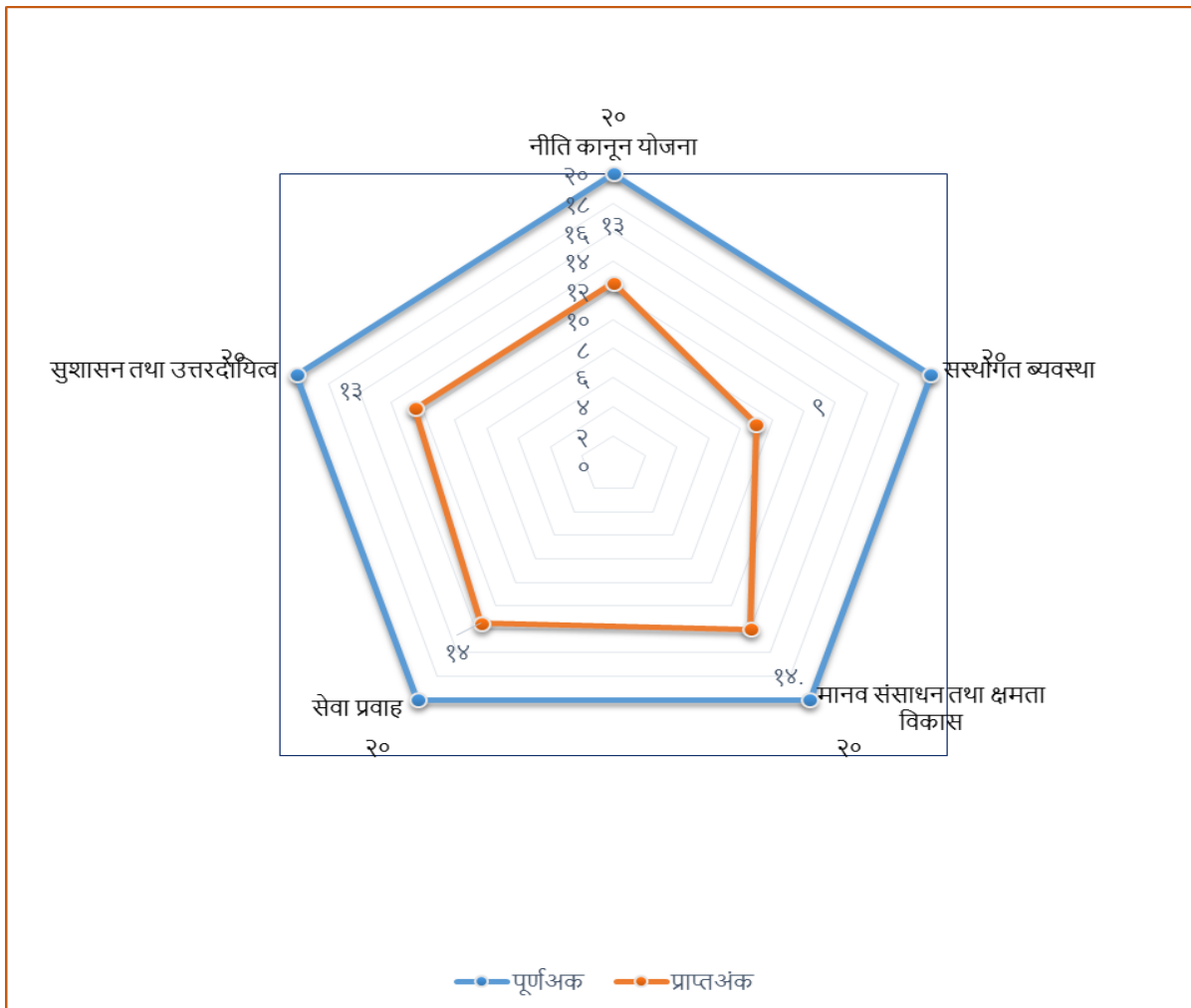

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को

सुनवल नगरपालिका

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग

प्रदेश सरकार
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
लुम्बिनी प्रदेश, सुशासन केन्द्र,
नेपालगञ्ज, बाके

संयोजन

सुनवल नगरपालिका,
नवलपरासी

सहजकर्ता

प्लुटो भिजन नेपाल,
कोहलपुर

विषय सूची

परिचय खण्ड

१. पृष्ठभूमि	3
२. अध्ययनको महत्व	4
३. लैससास परीक्षणको उद्देश्यहरु	4
४. लैससास परीक्षणले समेटने क्षेत्रहरु	6
५. लैससास परीक्षणको विधि र तरिका	6
६. लैससास परीक्षणका सहभागीहरु	9

तथ्याङ्क प्रस्तुतिकरण खण्ड

७. तथ्याङ्क प्रस्तुतिकरण र व्याख्या

12

विश्लेषण खण्ड

८ लैससास परीक्षण विश्लेषण औजारहरु	13
९ तथ्याङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण	

मुख्य उपलब्धि

१०. लैससास परीक्षण विधिबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था	17
१०.१. परीक्षण पश्चात् प्रमुख सूचकहरुले प्राप्त गरेका अंकहरुको लेखाजोखा	
१०.२. लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरे जालो	
११. गाउँपालिका/नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सबल पक्ष र सुधार गर्नपर्ने पक्षहरु	
20	
१२. लैससास विकास कार्ययोजना	

निष्कर्ष

34

सुझाव

36

अनुसुचिहरु

१. पृष्ठभूमी

नेपालको संविधान २०७२ को प्रस्तावनामा समानुपातिक सहभागी र समावेशिताको मुल मर्म र भावनालाई आत्मसाथ गरेको छ । वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछुतको अन्त्य गर्ने तथा आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गरिएको छ । छुवाछुत तथा भेदभाव विरुद्धको हक, धार्मिक स्वतन्त्रताको हक, भाषा तथा संस्कृतिको हक, महिला, बालबालिका, दलित आदीको हक, सामाजिक न्यायको हक, ज्येष्ठ नागरिकको हक, सामाजिक सुरक्षाको हक लगायतका मौलिक हकहरु संविधानमा व्यवस्था गरिएको छ । महिलाको हक सम्बन्धी धाराले समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार, राज्यका सबै सरकारमा सहभागिता हुने अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारीक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ । त्यसरी नै संविधानमा महिला विरुद्ध हुने अन्य हिंसाजन्य कार्यहरुलाई कानून बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ ।

समानताको हक अन्तर्गत सामाजिक र सांस्कृतिक रूपले पछाडि पारिएका समुदाय समेतको संरक्षण, सशक्तिकरण र विकासको लागि संविधानले विशेष प्रावधानहरुको थप व्याख्या गरेको छ । सामाजिक न्यायको हकले राज्यका हरेक सरकारहरुमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तका आधारमा जनताको सहभागिताको अधिकारको व्यवस्था गरेको छ । राज्यका नीतिहरुमा सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीतिहरु सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक न्याय प्रदान गर्दा सबै लिङ्ग, क्षेत्र र समुदाय भित्रका आर्थिक रूपले विपन्नलाई प्राथमिकता प्रदान गर्ने उल्लेख गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धी व्यवस्था प्रस्तावनमा नै उल्लेख गरिएको छ । साथै दफा ११ को स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारको उपदफा (२) (त) मा ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र असक्तहरुको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी अन्तर्गत विभिन्न क्रियाकलापहरु संचालन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ भने दफा २४ उपदफा (२) मा स्थानीय तहले योजना बनाउँदा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुनेगरी सुशासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूल, विपद् व्यवस्थापन, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ । यसैगरी सोही दफाको उपदफा (३) नगरपालिकाले आफ्ना योजना बनाउँदा महिला बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने खालका योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ भनी उल्लेख गरेको छ ।

यसै गरी वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत तथ्यांक अद्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्यांक संकलन, विकास कार्य अन्तर्गत बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्ने आदि व्यवस्था गरिएको छ भने स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन अन्तर्गत योजना तर्जुमा प्रकृयामा महिला तथा पिछडिएको वर्गको सहभागितामा जोड दिइएको, योजना बनाउदा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने योजना छनौटमा जोड दिदै लैससास प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

सन् २०१५ को सेप्टेम्बरमा सम्पन्न संयुक्त राष्ट्रसंघको साधारण सभाले २०१६ देखि २०३० सम्ममा हासिल गर्नुपर्ने दिगो विकासका १७ वटा लक्ष्य र १६९ वटा उप-लक्ष्यहरु पारित गरेको छ । दिगो विकासका लक्ष्यहरुले विशेष गरी हरेक व्यक्तिको स्वाभिमान, स्वतन्त्रता, समानताका साथै भोक, गरीबीको अन्त्य गर्दै शिक्षित तथा स्वस्थ जीवनयापनका लागि परिकल्पना गर्दछ । यसका साथै यी लक्ष्यहरुले गरिबीको रेखामुनी रहेका बालबालिका, किशोरकिशोरी, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, यौनीक अल्पसंख्यक, पछाडि पारिएका समुदाय जस्तै दलित, जनजाति, आदिवासीहरुको आवश्यकताहरुलाई समेट्ने उद्देश्य राखेको छ । चरम गरीबीको अन्त्य गर्न, असमानता हटाउन, विभेदसँग लड्न र पछाडि परेका व्यक्ति र समुहको द्रुत गतिमा प्रगति गर्नका लागि कोही पनि पछाडी नछुट्नु भन्ने मुख्य सिद्धान्तलाई दिगो विकासका लक्ष्यले अंगिकार गरेको छ । दिगो विकास लक्ष्यले व्यक्तिको मर्यादालाई विकासको मुख्य आधारको रूपमा स्थापित गरेको छ । कोहि पनि पछि नछुट्नु भन्ने अवधारणाले समावेशी र दिगो विकासका उपलब्धि र नतिजा प्राप्तिका लागि विशेषतः परम्परागत रूपमा सिमान्तकृत, विपन्न र जोखिम अवस्थामा रहेका व्यक्ति र समुहलाई विकासको प्रकृत्यामा ल्याउने कुराको सुनिश्चित गर्दछ । दिगो विकास लक्ष्य सामाजिक, आर्थिक र वातावरणीय विकासको एक विश्वव्यापी अवधारणा हो । सन् २०३० सम्ममा सबै प्रकारका विभेदहरु उन्मुलन गरी समानता र न्यायमा आधारित समाजको आधार तयार गर्न आवश्यक पर्ने लक्ष्यहरु राखिएका छन् । दिगो विकासका लक्ष्यहरुले समानता र न्यायमा आधारित समाज, मानव, पृथ्वी, समृद्धि, शान्ति जस्ता सवालहरुको साभेदारी माफत संभव छ भनी प्रतिबद्धता जनाएको छ । लैङ्गिक समानता दिगो विकास लक्ष्य मध्येको एक महत्वपूर्ण लक्ष्य हो जुन लक्ष्य नं. ५ मा राखिएको छ । यसका साथै लैङ्गिक समानता सबै लक्ष्यहरुमा मुलप्रवाहीकरण गरिएको छ ।

पन्ध्रौ योजना (आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ - २०८०/०८१) को आधारपत्रमा (क) लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण, (ख) बालबालिका तथा किशोरकिशोरी (ग) जेष्ठ नागरिक (घ) अपाङ्गता भएका व्यक्ति (ङ) सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण (च) समावेशीकरण लगायतका विषयहरुलाई छुट्टै शिर्षकका रूपमा राखिएको छ ।

संविधानद्वारा प्रदत्त हकहरुको कार्यान्वयन गर्न तथा समानुपातिक समावेशीका आधारमा राज्य संरचनाका सबै अङ्गहरुमा महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मजदूर, किसान, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, पिछडिएका वर्ग र क्षेत्र सबैलाई सहभागी गराउने संवैधानिक व्यवस्था गरिएको परिप्रेक्ष्यमा सामाजिक विविधता बीचको असमानता, सामाजिक बञ्चितकरणका कारण सामाजिक समूहको विकास सूचकहरुमा भएको कमजोर अवस्था र सामाजिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको पहुँचको अन्तरलाई न्यून गर्न आवश्यक रहेको देखिन्छ ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय सरकारले यस प्रावधान अनुसार स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रमा रहेको महिला, दलित, जनजाति तथा पिछडिएका वर्गहरुको विकासका लागि केही प्रयासहरु पनि छन् । स्थानीय तहले लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्र भएका प्रगतिलाई संस्थागत गर्न र यसलाई अभि प्रभावकारी ढंगले अगाडी बढाउनको लागि तत् सम्बन्धी नीति तथा कानून तर्जुमा बनाउन आवश्यक छ । साथै स्थानीय तहले लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्र गरेको प्रयासलाई नियमितरूपमा परिक्षण गर्न जरुरी छ ।

२. अध्ययनको महत्व

नेपालको संविधानले समाजमा विद्यमान सबै प्रकारका विभेद र उत्पीडनको अन्त्य गर्दै बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त विशेषतालाई आत्मसात गरी विविधताबीचको एकता, सामाजिक सांस्कृतिक ऐक्यबद्धता, सहिष्णुता र सद्भावलाई संरक्षण एवं प्रवर्धन गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ । साथै संविधानले वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछूतको अन्त्य गरी

आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प लिएको छ ।

संविधानले आत्मसाथ गरेको लैससास सम्बन्धी मुल्य तथा मान्यतालाई व्यवहारमा उतार्नको लागि सबै स्थानीय सरकारको भूमिका अहम् छ । यसको लागि स्थानीय सरकारले योजनाबद्ध तरिका काम गर्न जरुरी छ । स्थानीय सरकार नागरिकसंग प्रत्यक्ष सहभागितामा र नजिक भएर कार्य गर्न राज्यको एक अंग भएकोले संभाव पनि छ । स्थानीय सरकारले संविधानको मुल भावना र मर्मलाई आत्मसाथ गरेर लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई कार्यान्वयनमा ल्याएमा सन्तुलित विकास हुन्छ र सामाजिक न्यय स्थापित हुन्छ । गरिबी घट्दै जानेछ । यसको लागि स्थानीय सरकारले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण को क्षेत्रमा विगतमा गरेको कार्यहरुलाई फर्केर हेर्न जरुरी छ अर्थात लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गरी गर्नु जरुरी छ । यस परिक्षणले नगरपालिका लैससासको विद्यमान अवस्थाको जानकारीका हुनुका साथै स्थानीय तहगत तथा मुलुकको समग्र लैससास सम्बन्धी समस्या र चुनौतिहरुको पहिचान गरी यस क्षेत्रका योजना तथा कार्यक्रमहरुको दक्षता र प्रभावकारीताको लेखाजोखा तथा मूल्याङ्कन गर्दै नीतिगत पृष्ठपोषण लिन मार्गनिर्देश गर्छ । साथै परिक्षणले समावेशी लोकतन्त्रलाई संस्थागत गर्न, सामाजिक न्याय कायम गर्न र सबै नागरिकको समतामूलक पहुँच स्थापित गर्न लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गर्न मद्दत पुग्छ । अतः यसको महत्वलाई सबै पालिकाहरुले आत्मसाथ गर्न जरुरी छ ।

३. लैससास परीक्षणको उद्देश्यहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको मुख्य उद्देश्य यसको प्रयोगलाई सरलीकृतरूपमा स्थानीयकरण गरी स्थानीय तहले गर्ने सम्पूर्ण क्रियाकलापहरु र विकास योजना तथा कार्यक्रमलाई लैससास उत्तरदायी र दिगो बनाउन आर्थिक श्रोतको सुनिश्चितता, उपलब्धि को समतामूलक वितरण र उपयोगी बनाउने रहेको छ । यसका प्रमुख उद्देश्यहरु यस प्रकार छनः

- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण मार्फत स्थानीय तहको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरुमा महिला, लक्षित वर्ग र सीमान्तकृत समुहहरुलाई समावेशी गरी लैङ्गिक समानता र सबै जात, जातीको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई लैङ्गिक अन्तरहरुको प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहिकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजाने।
- महिला, लक्षित वर्ग र सीमान्तकृत समुहहरुलाई समावेश गरी उनीहरुको योजनाबद्ध रुपमा व्यक्तिगत र सामूहिक क्षमता अभिवृद्धि गरी स्थानीय तहको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने।
- स्थानीय तहको सबै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने र यसलाई संस्थागत गर्दै लैजाने।
- लैससास परीक्षणको नतिजाको आधारमा समस्या तथा चुनौतिहरुको पहिचान गरी समयमै समाधान गर्ने तथा भावी योजना तथा कार्यक्रमका लागि नीतिगत पृष्ठपोषण लिने ।

४. लैससास परीक्षणले समेटने क्षेत्रहरू

लैससास परीक्षणका प्रमुख पाँचवटा विषय क्षेत्रहरू भित्र विभिन्न २२ वटा उप विषयक्षेत्र र सो अन्तर्गत १०० वटा सूचकहरू रहेका छन् उक्त विषय क्षेत्रहरू र उप विषय क्षेत्रहरू निम्नानुसार रहेको छ ।

मूल विषय	सहायक विषय
नीति, कानून, योजना	नीति र कानूनमा समावेशिता र सहभागिता
	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
संस्थागत व्यवस्था	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व
	कार्यप्रणाली समावेशी
	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व
	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता
	तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास
	अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरुद्ध जनचेतना
	कानूनी साक्षरता
	विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता
सेवा प्रवाह	पूर्वाधारविकास
	नीति र कानूनमा समावेशिता र सहभागिता
	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	कार्यप्रणाली समावेशी
	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व
	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता
	तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन
	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

५. लैससास परीक्षणको विधि र तरिका

लैससास परीक्षणका लागि यस सुनवल नगरपालिकासँग प्रारम्भिक समन्वय पश्चात पालिकामा आइ लैससास समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ मा उल्लेख भए अनुसार ३ वटा चरणहरू पार गरी कार्य सम्पन्न गरिएको छ । ती चरणहरूमा :

(क) तयारी चरण

सुनवल नगरपालिकाको लैससास समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण अघि सो नगरपालिकासँग समन्वय गरी निम्न सदस्य रहने गरी लैससास समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिलाई पुर्नगठन गरिएको थियो ।

श्री विमला अर्याल, नगर प्रमुख	संयोजक
श्री सुर्य प्रसाद दुवे, उपप्रमुख	सदस्य
श्री भक्तिराम मरासीनी, प्र.प्र.अ	सदस्य
श्री भगवती बस्याल, सामाजिक विकास समिति, संयोजक	सदस्य
श्री भुमिकला शर्मा, का.स	सदस्य
श्री मुकेश वेल्डार, का.स.	सदस्य

श्री यशोदा भट्टराई, नगरसभा सदस्य	सदस्य
श्री शान्ता भण्डारी, नागरिक समाज संस्था	सदस्य
श्री पेमा न्यौपाने, अपाङ्गता भएको संस्था	सदस्य
श्री दुर्गा सुवेदी, नागरिक समाज संस्था	सदस्य
श्री केशरी देवी गैरे, महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

लैससास परिक्षणलाई निरन्तरता दिनका लागि नगरपालिकाको उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा निम्न ५ सदस्य रहेको कार्यदल गठन गरिएको थियो ।

श्री सुर्य प्रसाद दुवे, नगर उपप्रमुख	संयोजक
श्री भक्तिराम मरासीनी, प्र.प्र.अ	सदस्य
श्री विनोद टमटा, शाखा अधिकृत	सदस्य
श्री केशरी गैरे, प्रमुख, महिला तथा बालबालिका शाखा	सदस्य

यस तयारी चरणमा सर्वप्रथम प्रमुख सहजकर्ताबाट पालिकामा आई प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र अन्तरक्रिया गरी लैगिक परिक्षणका लागि आवश्यक पर्ने दस्तावेजहरु संकलन गर्ने कार्य गरिएको थियो । सोही दिन गत वर्षमा गठन गरिएको लैससास समितिलाई पुर्नगठन गरियो । त्यसमा जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र नागरिक समाजको प्रतिनिधित्व रहेको छ ।

यसका साथै नगरपालिकाबाट वार्षिक योजना, क्षेत्रगत योजना, वार्षिक प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन, चौमासिक/वार्षिक समिक्षा, विकास बुलेटिन, नगरपालिकाको प्रोफाइल आदि दस्तावेजहरु संकलन गरिएका थिए । साथै नगरपालिकाको नीति कानून, कार्यविधि, निर्देशिका यी दस्तावेजहरु अध्ययन गरी आएको तथ्यलाई संलग्न गरी प्रशिक्षकले प्रस्तुतीको तयार गरिएको थियो ।

(ख) कार्यान्वयन चरण

● प्रारम्भिक सूचना संकलन

नगरपालिकामा लैगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका लागि भए गरेका कार्य प्रगतिहरुका विषयमा जानकारी लिनका लागि प्रमुख सहजकर्ताले नगरप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख, लेखा शाखा र सूचना अधिकारीसँग प्रत्यक्ष छलफल गरि सूचनाहरु संकलन गरेका थिए ।

● लक्षित वर्गसँग छलफल

नगरपालिकाले विकासमूलक गतिविधिहरु सञ्चालन गर्ने क्रममा महिला, बालबालिका र अन्य लक्षित वर्गलाई के कसरी समेटेर लिएको छ, भन्ने विषयमा जानकारी लिनका लागि प्रमुख सहजकर्ताले स्थानीय तहका दलित महिला सदस्य, महिला तथा बालबालिकाको क्षेत्र हेर्ने व्यक्तित्वहरूसँग छलफल सञ्चालन गरेका थिए ।

● कार्यशाला सञ्चालन

नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरु र पदाधिकारीहरूसँग अन्तरक्रियात्मक छलफल गर्ने र सो को आधारमा सहभागीहरुले लैगिक परिक्षण गर्ने उद्देश्यले प्रमुख सहजकर्ताको नेतृत्वमा कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो । कार्यक्रम नगरपालिकाको बैठक कक्षमा नगर प्रमुखको अध्यक्षतामा सम्पन्न गरिएको थियो । सहभागीहरुलाई लैगिक

समानता र सामाजिक समावेशीकरण भनेको के हो, लैससासको परिक्षणको प्रक्रिया र लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ ले व्यवस्था गरे लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण किन र कसरी भन्ने विषयमा अनुशिक्षण गरिएको थियो ।

- समूह विभाजन र प्रश्नावलीहरूमा अंक प्रदान

लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ अनुरूपका मूल विषय वस्तु अनुसार ५ वटा समूहमा विभाजन गरि उनिहरूलाई प्रति समूहमा छुट्याइएका प्रश्नावलीहरूमा सामूहिक छलफल गरि सहमतिमा अंक प्रदान गर्न सहजीकरण गरिएको थियो । यदि उनिहरूले प्रश्नावलीमा भएको निर्देशिका अनुसार १ वा ०.५ अंक प्रदान गरेमा त्यसका लागि सहयोगी प्रमाणहरू के के हुन आवश्यक छ भन्ने विषयमा सहजकर्ताहरूले स्पष्टरूपमा सहजीकरण गरेका थिए ।

- माकुरी जालो तयार

अंक प्रदान गरे पश्चात उनिहरूले दिएको अंकको आधारमा माकुरी जालो तयार गरिएको थियो र सो को आधारमा सहभागीहरूलाई लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा नगरपालिकाले गरेका पहलहरूमा आधारित भइ सवल पक्ष, सुधारात्मक पक्ष, अवसर र चुनौतिको विश्लेषण गरिएको थियो ।

- नगरपालिकाको सवल पक्ष, सुधार गर्नु पर्ने पक्ष, अवसर र चुनौतिको विश्लेषण

सहभागीहरूले लैससास परिक्षणको सुचकहरू अध्ययन गरी अंक प्रदान गरे पश्चात पाचवटा समूहमा सहभागीलाई विभाजन गरी लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्रमा नगरपालिकामा भएका अभ्यासहरूमा सवल पक्ष, सुधारात्मक पक्ष, अवसर र चुनौतीहरूका विषयमा समूह छलफल गरिएको थियो ।

- लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणमा अनुसार आगामी दिनमा गर्ने कार्ययोजना तयार

माकुरी जालोमा प्राप्त परिणामका आधारमा सवल पक्षहरूलाई अझ राम्रो गर्दै जाने र सुधार गर्नु पर्ने पक्षलाई समेट्ने गरि वार्षिक कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा गर्नु पर्ने काम, जिम्मेवारी, समय र लागत अनुमान गरिएको छ ।

(ग) प्रतिवेदन चरण

सहभागीहरूले प्रश्नावलीहरूमा दिएको अंकको आधारमा माकुरी जालो तयार गरिएको थियो भने सो माकुरी जालो सहभागीहरूसँग प्रस्तुत गरेर सवल पक्ष र सुधारात्मक पक्षहरूलाई औल्याइ सवल पक्षहरूलाई अझ राम्रोसँग अगाडि बढाउन र सुधारात्मक पक्षहरूलाई कार्यान्वय गर्नका लागि काम, जिम्मेवारी, समय सीमा र अनुमानित लागतको आधारमा कार्ययोजना तयार गर्ने काम सम्पन्न गरियो । सो आधारमा समग्र लैंगिक परिक्षणको प्रक्रियालाई दस्तावेजीकरण गर्ने उद्देश्यले कार्य सम्पन्न प्राविधिक प्रतिवेदन तयार गरियो ।

६. लैससास परीक्षणका सहभागीहरु

क्र. स	स्थानीय तहको नाम	लिङ्ग									सामाजिक समावेशिकरण										जम्मा	
		जनप्रतिनिधि			कर्मचारी			अन्य			बा. क्षेत्र.	जनजाति पहाड/तराई	दलित पहाड/तराई	मधेशी	मुस्लिम	अन्य	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु	हिमाल	पहाड	तराई		
		म	पु	अन्य	म	पु	अन्य	म	पु	अन्य												
१	बिमला अर्याल, नगरप्रमुख	√									√									√		१
२	भक्तिराम मरासिनी, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत					√					√									√		२
३	मन बहादुर थापा, वडाध्यक्ष १		√								√									√		
४	बालकृष्ण पंगेनी, वडाध्यक्ष ४		√								√									√		
५	नत्रलाल तिवारी, वडाध्यक्ष ५		√								√									√		
६	हिमलाल शर्मा, वडाध्यक्ष ६		√								√									√		
७	नारायण आचार्य, वडाध्यक्ष ७		√								√									√		
८	विरवल चौधरी, वडाध्यक्ष ८		√									√									√	
९	कमल चुवाई, वडाध्यक्ष ११		√								√									√		
१०	चुडामणी पौडेल, वडाध्यक्ष १२		√								√									√		
११	जुठीमाया पुन, का.स	√										√								√		
१२	सिता भण्डारी, कास	√									√									√		
१३	भुमीकला शर्मा, कास	√									√									√		
१४	माया शर्मा, का.स	√									√									√		
१५	जमुना सुनार, का.स	√											√							√		
१६	ऋषिराम तिवारी, अपाङ्गता भएको व्यक्ति								√		√						√			√		
१७	तेजराज उपाध्याय,								√		√						√			√		

क्र. स	स्थानीय तहको नाम	लिङ्ग									सामाजिक समावेशिकरण										जम्मा	
		जनप्रतिनिधि			कर्मचारी			अन्य			बा. क्षेत्र. ठ.	जनजाति पहाड/तराई	दलित पहाड/तराई	मधेशी	मुस्लिम	अन्य	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु	हिमाल	पहाड	तराई		
		म	पु	अन्य	म	पु	अन्य	म	पु	अन्य												
	अपाङ्गता भएको व्यक्ति																					
१८	दिपक पौडेल, अपाङ्गता भएको व्यक्ति								√		√						√		√			
१९	बृहस्पति घिमिरे, लेखा अधिकृत					√					√								√			
२०	पशुपति भट्टराई, शा.अ.					√					√								√			
२१	राधा गौतम, अ. छैटौ				√						√								√			
२२	मिश्रि प्रसाद खड्का, अ. छैटौ				√						√								√			
२३	सुमित्रा पन्थी, बा.स				√						√								√			
२४	रमेश प्रसाद शर्मा				√						√								√			
२५	बन्धुराज पौडेल, उजुरी प्रशासन					√					√								√			
२६	मञ्जु अर्याल, वडा सचिव				√						√								√			
२७	विश्वास श्रेष्ठ, एम आई एस अपरेटर					√						√							√			
२८	अमरनाथ कुवर जिन्सी शाखा					√					√								√			
२९	दिपक तिवारी नगर निरिक्षक					√					√								√			
३०	केशरी गैरे, महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख				√						√								√			
	जम्मा	६	८		६	७			३		२६	३	१				३		२९	१		

जनप्रतिनिधिको संख्या: १४

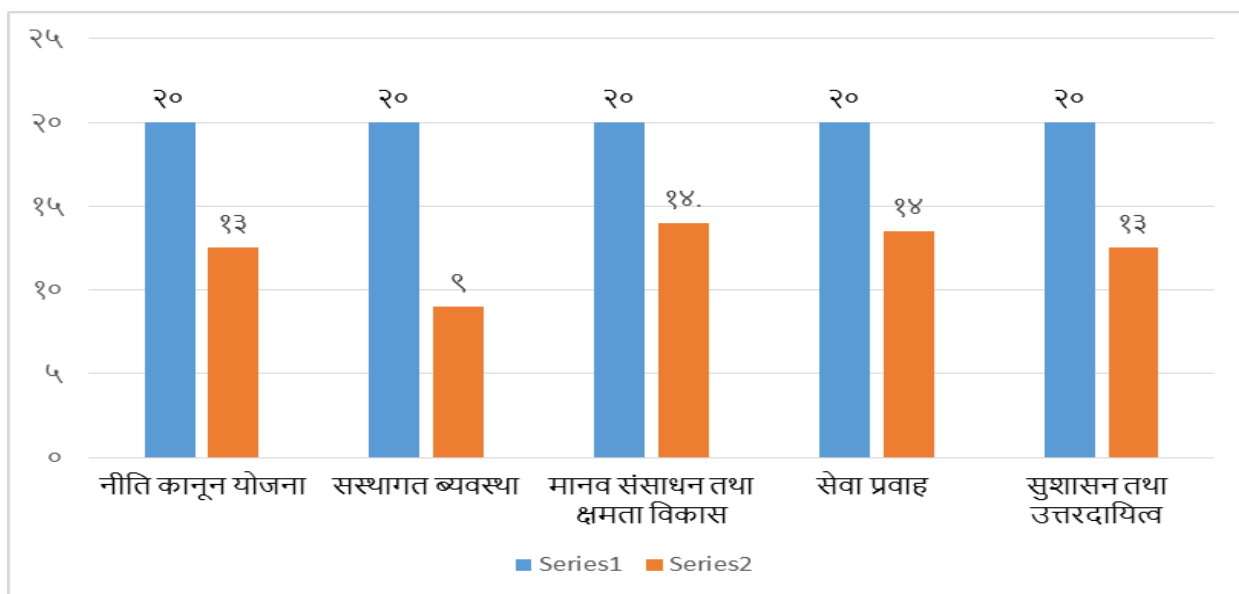
कर्मचारीको संख्या: १३

अपाङ्गता भएका व्यक्तिको सहभागीको संख्या: ३

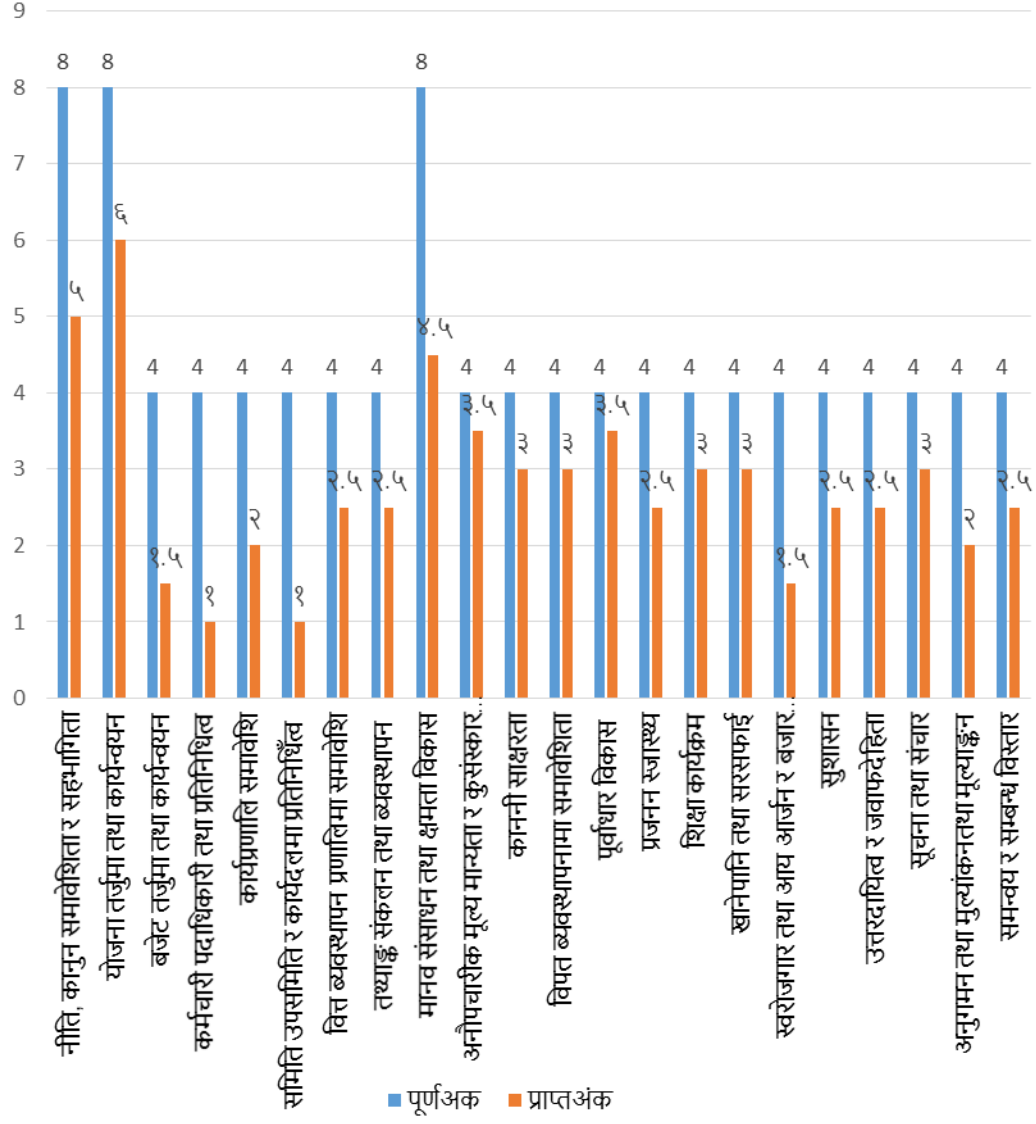
तथ्यांक प्रस्तुतीकरण खण्ड

७. तथ्यांक प्रस्तुतीकरण र व्याख्या खण्ड

सुनवल नगरपालिकाको लैससास परिक्षण गर्दा प्राप्त भएको अंकलाई निम्न अनुसार रहेको छ । पाँच वटा मुल शिर्षकमा प्राप्त भएको अंकलाई हेर्दा मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा १४ अंक, सेवा प्रभावहमा १३.५, सुशासन तथा उत्तरदायित्वमा १२.५ र नीति, कानून र योजनमा १२.५ र संस्थागत संरचनामा ९ अंक प्राप्त भएको छ । समग्र मुख्य सुचकहरुमा सबै भन्दा बढि मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा १४ र सबै भन्दा कम संस्थागत व्यवस्थामा रहेको छ । अर्थात संस्थागत व्यवस्थामा सबै भन्दा बढि कार्य गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

त्यस्तै गरी २२ वटा उपशिर्षकहरुमा प्राप्त अंकलाई हेर्दा सबै भन्दा बढि अंक अनौपचारिक मुल्य, मान्यता र कुस्कार विरुद्धका क्षेत्रमा, पुवार्धार विकासको क्षेत्रमा सबै भन्दा उत्तम अंक क्रमिकरुपमा ३.५, ३.५ प्राप्त भएको छ भने कर्मचारी पदाधिकारी र प्रतिनिधित्व र समिति, उपसमिति तथा कार्यदलमा सबै भन्दा कम अंक क्रमशः १, १ प्राप्त भएको छ । अर्थात पालिकाको सबै भन्दा कमजोर पक्ष भनि पहिचान भएको छ ।

विश्लेषण खण्ड

८. लैङ्गिक परीक्षणको विश्लेषणका औजारहरू

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका लागि लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८मा उल्लेख गरिएका प्रमुख ५ वटा मुख्य विषयहरूमा २२ वटा सहायक विषयहरूका १०० वटा सूचकहरूले प्राप्त गरेका अंकहरूको विश्लेषण गरिएको थियो। एउटा मुख्य विषयमा २० वटा सूचकहरू रहेका थिए। जस्तै गर्दा एउटा मुख्य विषयको अंकभार २० रहेको छ। १०० वटा सूचकहरूका प्रमाणीकरणका आधारहरूमाथि छलफल गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो। सोहि विश्लेषणका आधारमा सूचकहरूमा अंकभार दिइएको थियो। मुख्य विषयहरूले कति कति अंक प्राप्त गरे भनेर छलफल गरि माकुरे जालो विधिबाट र तालिका मार्फत पनि विश्लेषण गरिएको थियो।

लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्दा निम्न औजारहरू प्रयोग गरिएको थियो:

- लैससास परीक्षणका विश्लेषण औजारहरू
- दस्तावेज समिक्षा
- प्रमुख व्यक्तिहरूसँग छलफल
- कार्यशाला संचालन (सूचकहरूको लेखाजोखा)
- माकुरे जालो तथा विभिन्न तालिका प्रस्तुत
- सबल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौती SWOT analysis
- कार्ययोजना तयार
- प्रतिवेदन तयार

९. तथ्याङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण

सुनवल नगरपालिकाको लैससास परीक्षण प्राप्त तथ्य र छलफलको आधारमा अंक तय गरिएको थियो। यसरी तयारा गर्दा यस नगरपालिकाको विगतको भन्दा यस पटकमा ६.५ अंकले घटेको पाइयो। मुल शिर्षकलाई अगल अगल हेर्दा मानव संसाधन तथा क्षमता विकास ०.५ र नीति, कानून र योजनामा ०.५ बढेको पाइयो भने संस्थागत व्यवस्था र सुशासन तथा उत्तरदायित्वमा क्रमशः ३ र २.५ अंकले घटेको छ।

क्र.स.	सूचक र उप(सूचकहरू)	पूर्णाङ्क	प्राप्तङ्क (२०७७/२०७८)	प्राप्ताङ्क (२०७८/२०७९)
१	१.१.१ - १.१.८, १.२.१ - १.२.८, १.३.१ - १.३.४	२०	१२	१२.५
२	२.१.१ - २.१.४, २.२.१ - २.२.४, २.३.१ - २.३.४, २.४.१ - २.४.४, २.५.१ - २.५.४	२०	१२	९
३	३.१.१ - ३.१.८, ३.२.१ - ३.२.४, ३.३.१ - ३.३.४, ३.४.१ - ३.४.४	२०	१३.५	१४
४	४.१.१ - ४.१.४, ४.२.१ - ४.२.४, ४.३.१ - ४.३.४, ४.४.१ - ४.४.४, ४.५.१ - ४.५.४	२०	१५.५	१३.५
५	५.१.१ - ५.१.४, ५.२.१ - ५.२.४, ५.३.१ - ५.३.४, ५.४.१ - ५.४.४, ५.५.१ - ५.५.४	२०	१४	१२.५
	जम्मा	१००	६७	६१.५

१०० वटा सुचकहरुमा प्राप्त अंकलाई २२ वटा उपशिर्षमा हेर्दा निम्नानुसार रहेको देखियो

सिनं	सहायक विषय	अङ्क	प्राप्तङ्क (२०७७/२०७८)	प्राप्ताङ्क (२०७८/२०७९)
१	नीति र कानूनमा समावेशिता र सहभागिता	८	६.५	५
२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	५	६
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	०.५	१.५
४	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२.५	१
५	कार्य प्रणाली समावेशी	४	२.५	२
६	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	२	१
७	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४	३	२.५
८	तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन	४	२	२.५
९	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	४.५	४.५
१०	अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३.५	३
११	कानूनी साक्षरता	४	३	३.५
१२	विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	४	२.५	३
१३	पूर्वाधार विकास	४	३.५	३
१४	प्रजनन स्वास्थ्य	४	२	३.५
१५	शिक्षा कार्यक्रम	४	४	२.५
१६	खानेपानी तथा सरसफाइ	४	३.५	३
१७	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	२.५	१.५
१८	सुशासन	४	३	२
१९	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	२	२.५
२०	सूचना तथा संचार	४	३.५	३
२१	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	३	२
२२	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	२.५	२.५

गत वर्ष र यो वर्षको परीक्षणको तुलनात्मक विश्लेषण

क्र. स	मुख्य सुचक	आ. व.	आ. व.	क्र.सं	उप सुचक	आ. व. २०७७/०७८	आ. व. २०७८/०७९
--------	------------	-------	-------	--------	---------	-------------------	-------------------

		कुल अंक	प्राप्ताङ्क	कुल अंक	प्राप्ताङ्क			कुल अंक	प्राप्ता क	कुल अंक	प्राप्ता क
१	निती, कानून, योजना	२०		२०		१.१	निती र कानूनमा समावेशीता , सहभागीता	८	६.५	८	५
						१.२	योजना तर्जुमा तथा कार्यक्रम	८	५	८	६
						१.३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	१	४	१.५
कुल प्राप्ताङ्क								२०	१२.५	२०	१२.५
२	सस्थागत व्यवस्था	२०		२०		२.१	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२.५	४	१
						२.२	कार्यप्रणाली समावेशी	४	२.५	४	२
						२.३	समिती, उपसमिती र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	२	४	१
						२.४	वित्त व्यवस्थापन	४	३	४	२.५
						२.५	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	२	४	२.५
प्राप्ताङ्क								२०	१२	२०	९
३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०		२०		३.१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	५	८	४
						३.२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३.५	४	३
						३.३	कानुनी साक्षरता	४	३	४	३.५
						३.४	विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता	४	३	४	३
प्राप्ताङ्क								२०	१४.५	२०	१३.५
४	सेवा प्रवाह	२०		२०		४.१	पूर्वाधार विकास	४	३.५	४	३.५
						४.२	प्रजनन स्वास्थ्य	४	२	४	२.५
						४.३	शिक्षा कार्यक्रम	४	४	४	२.५
						४.४	खानेपानी तथा सरसफाई	४	४	४	३
						४.५	स्वाजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	२.५	४	१.५
प्राप्ताङ्क								२०	१६	२०	१३

											૫
૫	સુશાસન તથા ઉત્તરદાયિત્વ	૨૦		૨૦		૫.૧	સુશાસન	૪	૩	૪	૨.૫
						૫.૨	ઉત્તરકાયિત્વ ર જવાબદેહિતા	૪	૨	૪	૨.૫
						૫.૩	સુચના તથા સંચાર	૪	૪	૪	૩
						૫.૪	અનુગમન તથા મૂલ્યાંકન	૪	૩	૪	૨
						૫.૫	સમન્યવય ર સમ્બન્ધ વિસ્તાર	૪	૩	૪	૨.૫
પ્રાપતાઙ્ક						કુલ પ્રાપતાઙ્ક			૧૫		૧૨.૫
કુલ જમ્મા						જમ્મા		૧૦૦	૭૦	૧૦૦	૬૧.૫

मुख्य उपलब्धि (Findings)

१०. लैससास परीक्षण विधिवाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

१०.१. परीक्षण पश्चात् प्रमुख सूचकहरूले प्राप्त गरेका अंकहरूको लेखाजोखा नगरपालिकाको लैससास परिक्षण गर्दा देहायको अवस्था देखियो :

विषय	पूर्णअंक	प्राप्तअंक	मानव संसाधन तथा
नीति कानून योजना	२०	१२.५	
सस्थागत व्यवस्था	२०	९	
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	१४	
सेवा प्रवाह	२०	१३.५	
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	१२.५	
जम्मा प्राप्तांक		६१.५	

क्षमता विकास मुल विषयमा सबै भन्दा बढी १४ अंक अर्थात ७० प्रतिशत प्राप्त भएको छ । यसका सबल पक्षहरूमा पालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत रहेको, महिला र बन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन हुने गरेको, महिला विरुद्ध सबै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न हुने गरेको आदी रहेको छ । त्यस्तै गरी सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूमा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी बजेट विनियोजन गर्ने, पालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइ र सो सम्बन्धी जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने रहेको छ ।

त्यस्तै गरी सेवा प्रवाहमा १३.५ अर्थात ६७.५ प्रतिशत रहेको छ । सेवा प्रवाहमा विशेष गरेर महिला तथा पछि परेका समुदायहरूलाई परम्परागत तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोग गरी वातावरण संरक्षणमा ध्यान दिएको जस्तै: सुधारिएको धुवारहित चुलो बितरण गरेको छ । त्यस्तै गरी परिवार नियोजन, मातृशिशु कल्याण योजना, पोषण, जनसंख्या लगायत महिलाको स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रम सञ्चालन आदी रहेको छ । त्यस्तै गरी सेवा प्रवाहमा सुधार गर्नु स्थानहरू धेरै देखिएको छन । जस्तै: कुहिने नकुहिने फोहोरहरूको व्यवस्थापन, गरिब र बन्चितिकरणमा परेको पहुच र क्रय अनुसार सुपथ मुल्य सहकारी पसल व्यवस्थापन आदी ।

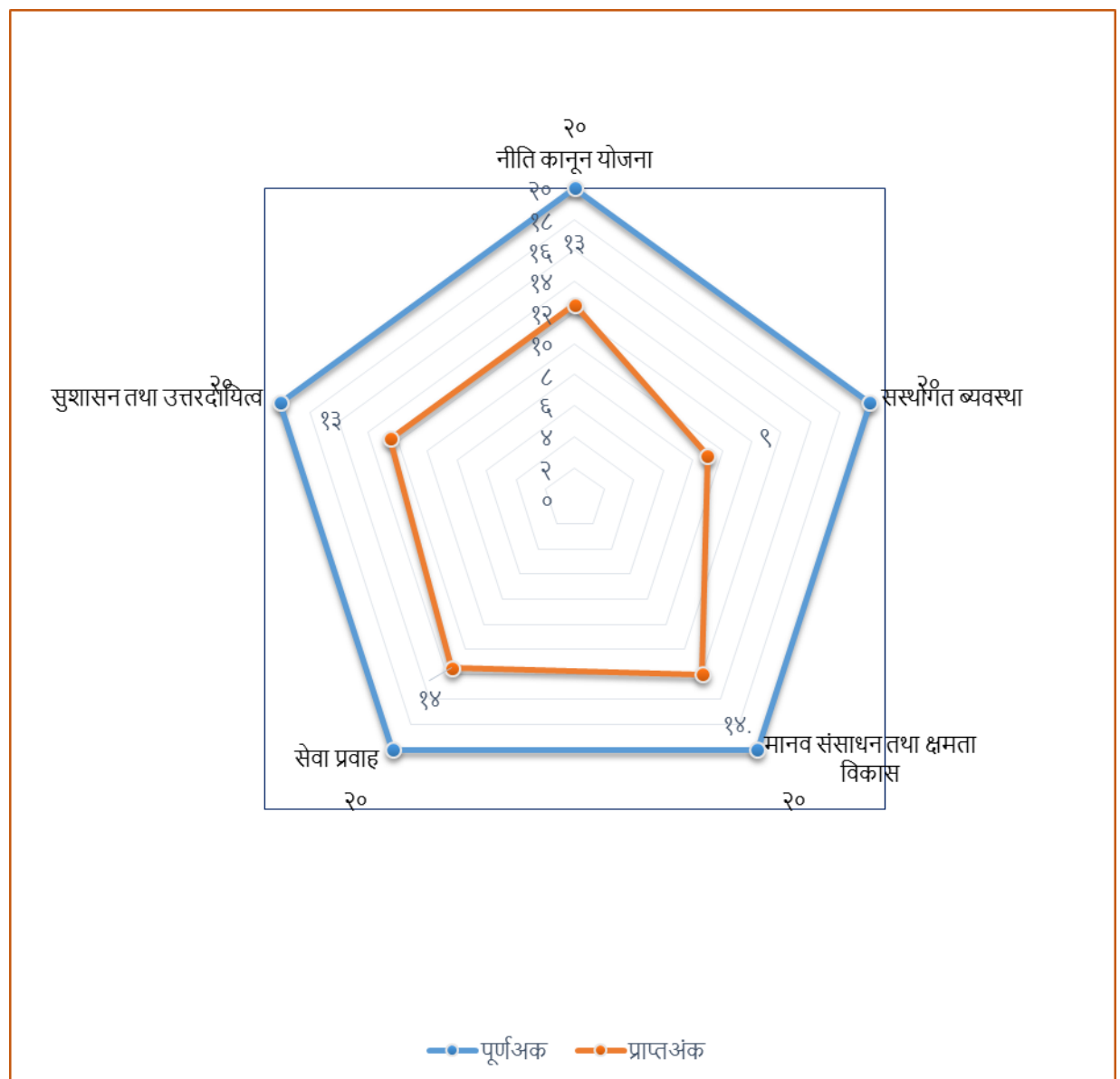
त्यस्तै पालिकाले नीति, कानून र योजनामा १२.५ अंक अर्थात ६२.५ प्रतिशत रहेको छ । यस नीति, कानून र योजनामा संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम नगरपालिकामा महिला तथा बन्चितिमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको र सोहिअनुरूपकार्यन्वयन हुने गरेको, महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको आदी । त्यस्तै गरी यसका कम्जोर पक्षहरू भनेको लैससासमैत्री नीति निर्माण गर्न टोली गठन नभएको, लैससास परिक्षण नभएको आदी

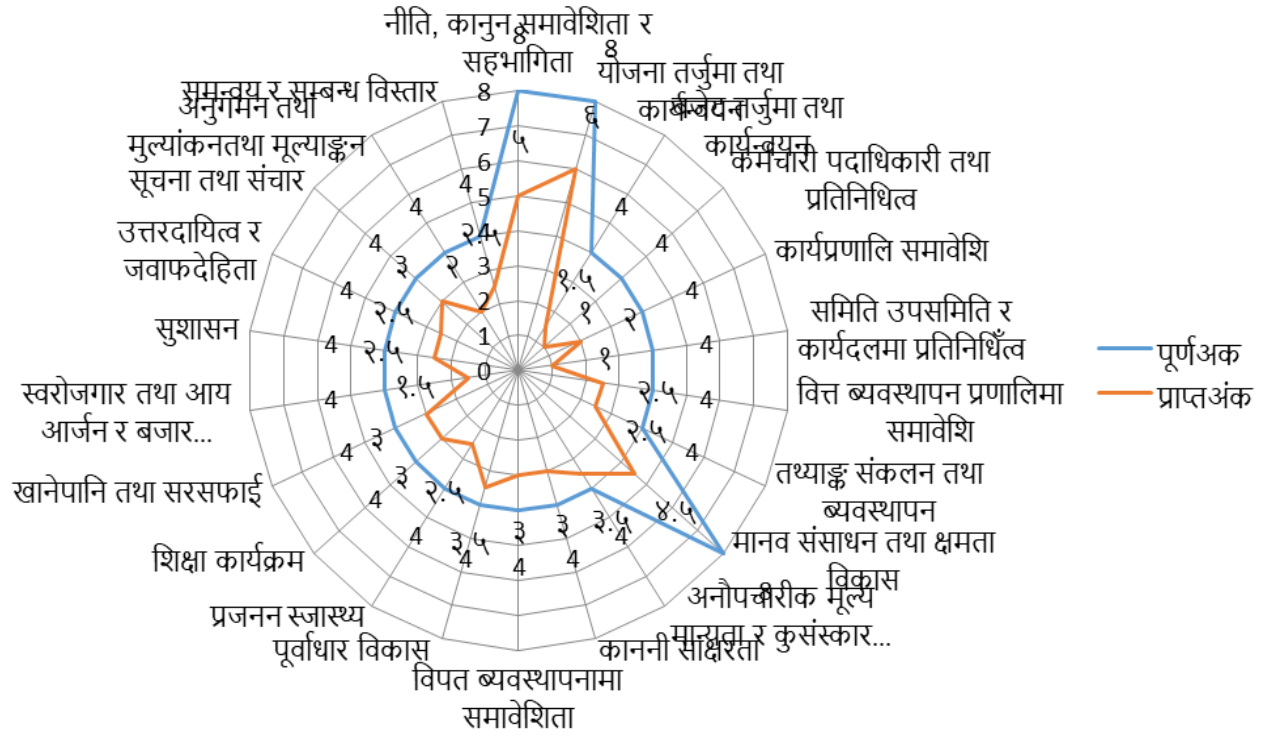
सुशासन र उत्तरदायित्वमा १२.५ अंक अर्थात ६२.५ प्रतिशत रहेको छ । यसको राम्रो पक्षहरूमा स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको,

स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको आदी रहेका छन् । त्यस्तै गरी सुधार गर्नु पर्ने पक्षमा सुशासन प्रवर्द्धन कार्यविधि बनाउनु पर्ने, पालिकाको समाजिक परिक्षण गर्नु पर्ने आदी रहेका छन् ।

संस्थागत व्यवस्थामा अन्य मुल शिर्षक भन्दा कम ९ अंक अर्थात ४५ प्रतिशत रहेको छ । यसको सवल पक्षहरूमा पालिकाबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिलाहिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरेको, पालिकामा महिलाविकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना भएको आदी रहेको छ । त्यस्तै गरी सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूमा लैङ्गिकमैत्री कर्मचारी भर्ना सम्बन्धी नियमावली बनाउने, विषयगत शाखाका कर्मचारी सांकेतिक भाषाको तालिम प्रदान गर्ने आदी रहेको छ ।

१०.२. लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरे जालो

११. सुनवल नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सबल पक्ष, सुधार गर्नपर्ने पक्ष, अवसर र चुनौति

मूल शोर्षक	सबल पक्षहरू	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू	अवसर	चुनौति
नीति, कानून, योजना	- नगरपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बच्चितामा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोकन पर्याप्त प्रावधान राखिएको - संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम नगरपालिकामा महिला तथा बच्चितामा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाएको र सोहिअनुरूप कार्यन्वयन हुने गरेको - महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको - योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बच्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भएको - पालिकाको योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछ्छिडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको - महिला तथा पिछ्छिडिएका समुदायहरूलाई स्थानीय स्तरमै कानून निर्माण गरी सहभागी गराउने अवसर रहेको - स्थानीय कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरूको यस	- स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदेशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण गरी, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयनलाई समावेशी र सहभागितामूलक हुने गराउने - स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी कुराहरू समावेश गराउने - स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्न लैससास नीति बनाइ कार्यान्वयन गर्ने - नगरपालिकाले रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्न श्रम व्यवस्थापन कार्यविधि बनाउने - आवधिक योजना निर्माण गरी योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गर्ने - योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने - स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी बजेट विनियोजन गर्ने - पालिकाले बजेट तथा कार्यक्रम	- कानुनीले लक्षित वर्ग पहिचान गरी उनिहरूको सम्बैधानिक तथा मौलिक हकका बारेमा स्पष्ट व्यवस्था गरेको । - लक्षित वर्गसंग योजना कार्यान्वयन गर्न सजिलो हुने । - लैससास सम्बन्धमा स्थानीय सरकारले कानून बनाई कार्यान्वयन गर्न सकिने । - बिभिन्न कार्यक्रमबाट लक्षित समुदायको चेतनास्तर बृद्धि हुदै गएको । - आवधिक योजना अनुसार उद्देश्य, रणनीति तथा नतिजामा लैगिक तथा सामाजिक रुपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन एवम् रुपान्तरण ल्याउन आवश्यक कार्यक्रमहरू तय सकिने । - आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ पार्श्वचित्रबाट प्राप्त लिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, सस्कृति, वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति आदि अनुसारको अवस्था विश्लेषण गरि आवश्यकता पहिचान गर्न सकिने ।	- राजनैतिक नेतृत्वमा इच्छा शक्तिको कमीको कारण समय प्रयाप्त नदिनु - स्थानीय जनप्रतिनिधी र कर्मचारीहरू लैससासको विषयमा संवेदनशिल नहुनु । - पर्याप्त बजेट तथा आन्तरीक स्रोत नहुनु, मानविय श्रोतको कमी, - विभेदमा रहेका वर्ग तथा समुदायलाई सशक्तिकरण गर्न तथा उत्प्रेरित गर्न - लक्षित वर्ग समुदायको सहभागिता लगायत अधिकार सुनिश्चित गर्न लैससास विषयमा क्षमता विकासको अभाव । - संघीय कानुनमा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीयकरण गर्न स्थानीय सरकार लैससास विषय प्रति गम्भीर हुन नसक्नु - नीति तथा कानून निर्माण गर्दा वा पहिले बनेको नीति तथा कानूनमा लैससास विषय समावेश गर्ने कुरामा व्यापक छलफल हुन नसक्नु । - लैससास विषयलाई सहज रुपमा स्वीकार्न नसक्नु । - जनप्रतिनिधी तथा

	बिषयमा प्रतिबद्धता रहेको	तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुशिलम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गकासमूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने • लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परिक्षण गरी कार्य योजना बनाई क्षमता विकास योजनामा बजेट विनियोजन गर्ने • पालिकाले बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा खर्च गर्ने		कर्मचारीहरूमा लैससास विषयको व्यापक जानकारी गराउन नसक्नु ।
संस्थागत व्यवस्था	• पालिकाबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्यवहार, भेदभाव महिलाहिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरेको । • पालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भाग लिन पाएको । • पालिकामा महिलाविकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना भएको । • आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको	• नगरपालिकाको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समान रुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न कार्यविधि निर्माण गर्ने • लैङ्गिकमैत्री कर्मचारी भर्ना सम्बन्धी नियमावली बनाउने • विषयगत शाखाका कर्मचारी सांकेतिक भाषाको तालिम प्रदान गर्ने • जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि सकारात्मक विभेदको नीति अवलम्बन गर्ने • महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि पालिका लैससास रणनीति कार्यान्वयनमा ल्याउने • पालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था गरी तद अनुसार कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान गरिनु पर्ने • स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायबाट समानुपातिक	• पालिकाको कर्मचारी प्रशासन नियमावलीलाई समावेशी बनाउन सक्ने, • लैसासास मैत्री क्षमता विकास योजना निर्माण गरी बजेट विनियोजन गर्न सक्ने, • लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था गरी तद अनुसार कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान गर्न सक्ने • लक्षित वर्गका पदाधिकारी र कर्मचारी क्षमता अभिवृद्धिको लागि सकारात्मक विभेदको नीति अवलम्बन गर्न सक्ने, • स्थानीय सरकारले आवश्यक पर्ने संस्थागत व्यवस्था कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने कानुनी अधिकार रहेको । • योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन लैगिक तथा समावेशी सहभागिता सुनिश्चित भएमा सेवा प्रवाह चुस्त दुरुस्त र छिटो छरितो हुने । • पालिकाले स्पष्ट नीति बनाई लैससासमैत्री	• प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतको सरुवा चाडो, चाडो हुनु, • जनप्रतिनिधि र कर्मचारीबीचमा प्रभावकारी समन्वय अभाव • संघ तथा प्रदेश स्तरमा निर्मित संरचनाहरूको स्थानीय संरचनासंग समन्वय गर्न • राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय कानुनहरूको समयमै स्थानीयकरण हुन नसक्नु । • पालिकाको आफ्नो आन्तरीक स्रोत कमी हुनु । • वञ्चितकरणमा परेका समुदायका लागि निश्चित बजेट सिमान्तोकिनु । • सबै वडाहरूमा सबै प्रकारका खण्डिकृत तथ्यांक व्यवस्थापन नहुनु । • स्थानीय तहमा सम्बन्धित विषय विज्ञको अभाव ।

	विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको तथा उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको • पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने गरेको ।	प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था नीतिगत रूपमा गर्ने • पालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायकोहितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने • पालिकाले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे पनि कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने व्यवस्था गर्ने । • पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गर्ने गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने	भौतिक संरचना निर्माण गर्न गराउन निर्देशन गर्न सक्ने । • खण्डकृत तथ्यांक अद्यावधिक गर्न सकेमा लक्षित समुदायको समस्या पहिचान गर्न सहज हुने । • पालिकाले विकास योजना कार्यान्वयनका लागि विभिन्न समिति उपसमिति र कार्यदलमा सबै पक्षको सहभागिता गराउन सकेमा स्थानीय विकास प्रति अपनत्व र विश्वास बृद्धि हुने ।	• पालिकाको जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन कमी हुनु
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	• तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक संवेदनशील भाषाको प्रयोग तथा महिलाका आवश्यकतासमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको । • पालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत रहेको । • महिला र वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन हुने गरेको । • महिला विरुद्ध सबै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन	• लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी बजेट विनियोजन गर्ने • पालिकाको सबै पदाधिकारी कर्मचारीहरू र लक्षित वर्गलाई प्रदान गरिएको लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी तालिमको प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन तयार गर्ने • पालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइ र सो सम्बन्धी जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने । • महिला विकासका लागि भएका वेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा पालिकाका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई अनुशिक्षण दिने • लैङ्गिक हिंसा रहित नगरपालिका घोषणाको लागि नीतिगत व्यवस्था गर्ने • स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत	• स्थानीय सरकारले लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी बजेट विनियोजन गर्न सक्ने, • पालिकाले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी तालिमको प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन तयार गर्न सक्ने, • कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूका लागि आवश्यक क्षमता विकासका कार्यक्रम स्थानीय तह आफैले संचालन गर्न सक्ने, • पालिकाले मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइ र सो सम्बन्धी जनशक्तिको व्यवस्था गर्न सक्ने • समान तथा समावेशी सहभागिताका लागि जनप्रतिनिधी सकारात्मक रहनु र • मानव संसाधन विकासका लागि कार्ययोजना बनाई	• लैङ्गिक संवेदनशील कर्मचारी प्रशासन नियमावली बनाउन नेतृत्वको प्राथमिकतामा नपर्नु • स्थानीय तहमा योग्य कर्मचारीको निरन्तरमा कमी • क्षमता विकासका कार्यक्रम संचालन गर्न स्थानीय बिज्ञको अभाव रहेको । • पालिकाको लैससास विकास सम्बन्धी कार्ययोजना नहुनु । • पालिकामा आवश्यक श्रोत साधन र दक्ष जनशक्तिको अभाव हुनु । • मानव संसाधन विकासका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन नहुनु ।

	गरीकार्यक्रम समयैमा सम्पन्न हुने गरेको । - स्थानीय सरकारले समाजमा रहेको विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालनगर्ने गरेको । - पालिकाले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृतगर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स हुने गरेको र यस्तादस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान समेत रहेको । - पालिकाले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृतगर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स हुने गरेको र यस्तादस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान समेत रहेको ।	कर्मचारीहरूलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने - स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गर्ने - महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन नभएको र यसले महिलाको कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रमहरूको प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन तयार गर्ने । - विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको सहभागितामा परिचालन गर्न कार्यविधि अद्यावधिक गर्ने ।	कार्यान्वयन गर्न पालिका प्रतिबद्ध रहेको छ । कार्यपालिका सदस्य, सभाको सदस्य र प्रमुख प्रशाकिय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानून निर्माण प्रक्रियाको बारेमा पालिकाले तालिम सञ्चाल गर्न सक्ने	
सेवा प्रवाह	पालिकाका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता	पालिकाले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक	- सेवा प्रवाहका लागी आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था रहेको । - लैससासमैत्री सेवा प्रवाहका लागि कार्यनीति बनाई लागु गर्न सकेमा	- जनप्रतिनिधिहरूको पूर्वाधार विकासमा बढि चासो हुनु - पालिकाले सेवा प्रवाहलाई लैससासमैत्री

	भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीलैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत हुने गरेको । स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको । पालिकाले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लान्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथासंरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथाबालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशनदिने गरेको । परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धीकार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरूसंचालन गरिएका । ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरेको ।	उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न नीति तथा सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरूलाई योजना तथा बजेटमा प्राथमिकता दिने । - स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तन पानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था सम्बन्धी नीति बनाई कार्यान्वयन गर्ने - महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमाको प्रभाव मुल्यांकन गर्न - अशिक्षित महिलाहरूको लागिशिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावकशिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा, आदि संचालन गर्ने नीति भएपनि बजेट विनियोजनलाई नियमितरूपमा गर्ने । - पालिकाको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रीय सहभागितामाकेही वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाई अभियान कार्यक्रमलाई बार्षिक योजनामा राखी बजेट विनियोजन गर्ने - कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा	सेवामा समावेशी पहुँच बृद्धि हुने । - महिलामैत्री बतावरण निर्माणका लागि सार्वजनिक निकायमा स्तनपान कक्ष र लैंगिक मैत्री सौचालय व्यवस्थापन गर्न सकिने । - गरिवी नक्सांकन र बेरोजगार पहिँचान गरी तथ्यांक अद्यावधीक गरेमा लैससासमैत्री योजना तथा बजेट निर्माणमा सहयोग पुग्ने लैससासमैत्री सेवा प्रणालीको विकासका लागि जनप्रतिनिधीहरू सकारात्मक रहनु । - महिला स्वास्थ्य सुदृढिकरणका लागि पालिकाले महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी नीति ल्याउनु । - पालिकाले महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमाको प्रभाव मुल्यांकन गर्न सक्ने - प्रौढ शिक्षा तथा किशोरी शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने, - फोहोर व्यवस्थापनको लागि पालिकाले कार्यविधि बनाउन सक्ने - बैदेशिक श्रममा जाने महिलाहरूलाई आवश्यक पर्ने तालिम निशुल्क उपलब्ध गराउन सक्ने	बनाउन जनप्रतिनिधिको प्राथमिकतामा नपर्नु, - समुदाय तहमा लैससास सम्बन्धी जनचेतनाका कमि हुनु । - सामाजिक, आर्थिक, सास्कृतिक पछिपना कामचै रहनु । - अन्य सार्वजनिक निकाय तथा नीजि क्षेत्रबाट हुने भवन निर्माण एवं भौतिक संरचनाहरू महिला, बालबालिका, अपांग मैत्री हुनका लागि पालिकाले नीति बनाई लागु गर्न नसकेको । - स्थानीय तहमा विद्यमान कानुनी प्राबधानहरूको पुर्ण कार्यान्वयन गर्न नसकिएको । - बजार अनुगमन गरी महगी नियन्त्रण गर्न र सुपथ मुल्यको सहकारी पसल सञ्चालन गर्न स्थानीय जनप्रतिनिधिहरूको प्राथमिकतामा नपर्नु
--	--	--	--	---

		विसर्जन, घरघरमा भान्साको फोहोर र पानीबाट करेसा वाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमलाई वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा राखी बजेट विनियोजन गर्ने । ● महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालनको लागि वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गर्ने । ● स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगार मूलक, आयमूलक र सीपमूलक कुनै कार्यक्रम वार्षिक योजना राखी बजेट विनियोजन गर्ने । ● स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको कार्यक्रमहरूलाई वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा र बजेट विनियोजन गर्ने । ● गरिब तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप	
--	--	--	--

		सुपथमूल्य सहकारी पसलहरू सञ्चालन गर्न बजेट विनियोजन गर्ने		
सुशासन तथा उत्तरदायि त्व	- स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको । - संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयनगर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गर्ने गरेको । - स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको । - स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको । - लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा कार्यगतछलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरूपमा कार्य हुने गरेको । - लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न	- पालिकाले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रधिकारलाई सुनिश्चित गर्ने सुशासन प्रवर्द्धन कार्यविधि तयार गर्ने । - पालिकाले सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरणलाई नियमित गर्ने । - पालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित वर्गले उठान गरेको सुझावलाई कार्ययोजन बनाई कार्यान्वयन गर्ने - स्थानीय सरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिकलाई जानकारी गराउन वडामा अनुशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । - स्थानीयसरकारले समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह र स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने । - पालिकाले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने । - पालिकाले संचालन	- स्थानीय तहले भ्रष्टाचार सम्बन्धी कार्यविधि बनाई कार्य गर्न सक्ने । - सूचना प्रणाली लैससासमैत्री बनाउन सकेमा सबै सरोकारवाला लक्षित समुदायको सूचनामा पहुँच बृद्धि हुने । - लैससासमैत्री कानून बनाई लागु गर्न सकेमा लैससासमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन गर्न सकिने । - चौमासिकरूपमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्न सक्ने - नियमित सार्वजनिक सुनुवाईमा लक्षित वर्ग समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्न सकेमा समयमै सवाल उठान भई सम्बोधनका लागि सहज हुने । - महिला, दलित, बालबालिका, जेष्ठनागरीक, अपाङ्गहरूका लागि विनियोजन गरेको बजेट सबै सरोकारवालाको जानकारीका लागि नियमित सार्वजनिक गर्ने गरेमा उनीहरूले प्रत्यक्ष लाभ लिन सहज हुने । - लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्न सक्ने - महिला विरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने	- थानीय तहले भ्रष्टाचार सम्बन्धी कार्यविधि बनाउन जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको प्राथमिकतामा पर्न नसक्ने । - सूचना प्रणाली लैससासमैत्री बनाउन कम चासो - स्थानीय तहमा भाषा विज्ञको अभाव - समुदायमा समान बुझाईको अभाव - सार्वजनिक सरोकारका सूचनाहरू सबै लक्षित वर्ग सम्म पुग्न नसक्नु । - जनचेतनामूलक अभियान कार्यक्रम संचालनका लागि पर्याप्त बजेटको कमी । - पालिकाबाट सार्वजनिक गरिएका सूचना तथा जानकारीहरू सबै सरोकारवालाको पहुँच हुन नसक्नु । - पालिकाले सबै वडामा इन्टरनेटको व्यवस्था गरेपनि प्राविधि अबरोध भई सबै स्थानमा समयमै सूचना प्रवाह गर्न र सूचना सेवा लिन कठीनाई । - लक्षित वर्ग समुदायलाई विकास प्रक्रियामा सहजै सहभागि गराउन नसक्नु ।

	सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरेको ।	गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकासका कार्यक्रमकोसंचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने । ● महिला विरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयारगरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारितप्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकारकार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारले पालिको कार्ययोजना बनाउन बजेट विनियोजन गर्ने अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने । ● महिला विरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयारगरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारितप्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारले पालिको कार्ययोजना बनाउन बजेट विनियोजन गर्ने	महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयारगरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारितप्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकारकार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारले पालिको कार्ययोजना बनाउन बजेट विनियोजन गर्न सक्ने	● राष्ट्रिय कार्ययोजनाहरूलाई स्थानीयकरण गर्न स्थानीय तहमा विज्ञको अभाव
--	---	---	---	--

१२. लैससास विकास कार्ययोजना

सुनवल नगरपालिका लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण विकास कार्ययोजना फागुन, २०७९

मूल शिर्षक		अवस्था सुधारका लागि आवश्यक क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व पर्ने । नपर्ने	
पूर्णङ्क	प्राप्ताङ्क		पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
नीति, कानून र योजना २०	०	लैससास मैत्री नीति निर्माण गर्न टोली निर्माण गर्ने	लैससास कार्यान्वयन समिति	नगरपालिका	नगरपालिका	बैशाख २०८०		√
	०	नगरपालिकाको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी कुरा समावेश गर्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०		√
	०	लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गर्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	मंसिर २०८०		√
	०	नगरपालिकामा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्न श्रम व्यवस्थापन कार्यविधि बनाउने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	पौष २०८०	बजेट विनियोजन गर्नु पर्ने	
	०	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गर्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	मंसिर २०८०	योजन शाखा	
	०.५	नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको लागि बा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने	स्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समिति	नगरपालिका	नगरपालिका	मंसिर २०८०	लैससास कार्यक्रम वयन समिति	√
	०.५	नगरपालिका, वस्तीस्तरबाट योजना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरण गर्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	जेष्ठ २०८०		√
	०.५	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र	महिला तथा बालबालिका	नगरपालिका	नगरपालिका	जेष्ठ २०८०		√

		रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल गर्ने	का शाखा					
	०.५	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने	महिला तथा बालबालि का शाखा	नगरपालि का	नगरपालि का	अषाढ २०८०		√
	०	नगरपालिकाले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानताप्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गर्ने बजेट विनियोजन गर्ने	महिला तथा बालबालि का शाखा	नगरपालि का	नगरपालि का	अषाढ २०८०	विज्ञ	
	०	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गकासमूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने	महिला तथा बालबालि का शाखा	नगरपालि का	नगरपालि का	बैशाख २०८०		√
	०	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालि का	नगरपालि का	अषाढ २०८०		√
	०	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट व्यवस्था गर्ने	महिला तथा बालबालि का शाखा	नगरपालि का	नगरपालि का	अषाढ २०८०		√
	०.५	नगरपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च गर्ने	महिला तथा बालबालि का शाखा	नगरपालि का	नगरपालि का	अषाढ २०८०		√
संस्थागत व्यवस्था २०	०.५	१.१. नगरपालिकाको निर्णायक तहमा (कर्मचारीपदाधिकारी) महिलाहरूको समान रुपमा (५०।५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न नीतिगत निर्णय गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालि का	नगरपालि का	असोज २०८०		√
	०	लैङ्गिक र समावेशीकरण मैत्री कर्मचारी भर्ना सम्बन्धी नियमावली बनाउने	प्रशासन शाखा	नगरपालि का	नगरपालि का	असोज २०८०		√
	०	विषयगत शाखाका कर्मचारी	प्रशासन	नगरपालि	नगरपालि	भाद्र २०८०	विज्ञ	

		सांकेतिक भाषाको तालिम प्रदान गर्ने	शाखा	का	का			
	०	जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिको लागि सकारात्मक विभेदको नीति निर्माण गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	श्रावण २०८०	विज्ञ	
	०.५	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि पालिका लैससास रणनीति कार्यान्वयनमा ल्याउने	लैससास कार्यान्वयन समिति	नगरपालिका	नगरपालिका	वैशाख २०८०		√
	०.५	पालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था गरी तदनुसार कार्यशर्त र जिम्मेवारी सहितको पत्र दिने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	वैशाख २०८०		√
	०.५	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरुमा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायबाट समानुपातिक प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था नीतिगत रुपमा गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमितरुपमा		√
	०	पालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरुले महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमितरुपमा		√
	०.५	पालिकाले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरी कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने व्यवस्था गर्ने ।	लेखा शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमितरुपमा		√
	०	पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गर्ने गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	भाद्र २०८०	विज्ञ	
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	०	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी बजेट विनियोजन गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०		√
	०	पालिकाको सबै पदाधिकारी र कर्मचारीहरु र लक्षित वर्गलाई प्रदान गरिएको लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिमको प्रभाव	अनुगमन तथा मुल्यांकन समिति	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमितरुपमा	विज्ञ	

		मुल्यांकन प्रतिवेदन तयार गर्ने						
	०	पालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइ र सो सम्बन्धी जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने ।	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	असोज २०८०		√
	०.५	महिला विकासका लागि भएका वेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा पालिकाका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई अनुशिक्षण दिने	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	असोज २०८०	विज्ञ	
	०	लैङ्गिक हिंसा रहित नगरपालिका घोषणाको लागि नीतिगत व्यवस्था गर्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०	विज्ञ	
	०	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	मंसिर २०८०	विज्ञ	
	०	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	माघ २०८०	विज्ञ	
	०.५	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन नभएको र यसले महिलाको कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रमहरूको प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमितरूपमा	श्रोत व्यक्ति	

		तयार गर्ने ।						
	०	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको सहभागितामा परिचालन गर्न कार्यविधि अद्यावधिक गर्ने ।	विपद व्यवस्थापन समिति	नगरपालिका	नगरपालिका	बैशाख २०८०	थप बजेट	
सेवा प्रवाह २०	०.५	पालिकाले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्ने नीति तथा सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरूलाई योजना तथा बजेटमा प्राथमिकता दिने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	जेष्ठ २०८०		√
	०	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था सम्बन्धी नीति बनाई कार्यान्वयन गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	जेष्ठ २०८०		√
	०.५	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमार्को प्रभाव मुल्यांकन गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमितरूपमा	श्रोत व्यक्ति	
	०.५	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा, आदि संचालन गर्ने नीति भएपनि बजेट विनियोजनलाई नियमितरूपमा गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०		√
	०	पालिकाको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामाकेही बडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाई अभियान कार्यक्रमलाई वार्षिक योजनामा राखी बजेट विनियोजन गर्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०		
	०	कुहिने र नकुहिने घरायसी	प्रशासन	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ		√

		फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्साको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फूलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमलाई वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा राखी बजेट विनियोजन गर्ने ।	शाखा	का	का	२०८०		
	०	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ्ग कार्यक्रम सञ्चालनको लागि वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०		
	०	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगार मूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रम वार्षिक योजनामा राखी बजेट विनियोजन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०		√
	०	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको कार्यक्रमहरूलाई वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा र बजेट विनियोजन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०		√
	०	गरिब तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरू सञ्चालन गर्न बजेट विनियोजन गर्ने	कृषि शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०	थप बजेट	
सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	०	पालिकाले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	फागुन २०८०	विज्ञ	

		समुदायलाई अग्राधिकारलाई सुनिश्चित गर्ने सुशासन प्रवर्द्धन कार्यविधि तयार गर्ने ।						
	०.५	पालिकाले सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरणलाई नियमित गर्ने ।	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमित रुपमा		✓
	०.५	पालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित वर्गले उठान गरेको सुझावलाई कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने	प्रशासन शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमित रुपमा		✓
	०.५	स्थानीय सरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको बारेमा महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिकलाई जानकारी गराउन वडामा अनुशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	भाद्र २०८०		✓
	०.५	स्थानीयसरकारले समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह र स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमितरूपमा	सूचना तथा प्रविधि शाखा	
	०	पालिकाले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	नगरपालिका	नगरपालिका	नियमितरूपमा	थप बजेट	
	०	महिला विरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको	लैससास कार्यान्वयन समिति	नगरपालिका	नगरपालिका	अषाढ २०८०	श्रोत व्यक्ति	

		कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारले पालिको कार्ययोजना बनाउन बजेट विनियोजन गर्ने						
--	--	--	--	--	--	--	--	--

निष्कर्ष

यस सुनवल नगरपालिकाले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणलाई आफ्नो प्राथमिक दायित्व मानी आवश्यक चरण र प्रक्रिया पुरा दुई दिने कार्यशाला सफलता पूर्वक सम्पन्न भएको थियो । कार्यदल र विज्ञको सहयोगमा नगरपालिकाका विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु तथा अन्य पदाधिकारीहरु संग छलफल गरी नगरपालिकामा लैंगिक संवेदनशीलताको विषयलाई अध्ययन गरेको थियो । यसै क्रममा नगरपालिकामा उपलब्ध नीति तथा कार्यक्रम लगायतका अन्य कार्यविधि, लैससास रणनीति लगायतका दस्तावेजहरु अध्ययन समेत गरिएको थियो ।

कार्यशालामा ५ वटा मुल शिर्षकमा समुह बनाई उपलब्ध तथ्यको आधारमा सर्वसम्मतिमा हरेक सुचकमा अंक प्रदान गरिएको थियो । उक्त अंकलाई निम्नानुसार रहेको छ ।

क. नीति, कानून र योजना

- पालिकाबाट बनाईएका ऐन, कानून निति नियममा लैससास सम्बन्धी केही विषयहरु समावेश गरिएको
- पालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने प्रावधान राखिएको ।
- पालिकाले महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको र सोहि अनुरूप कार्यान्वयन हुने गरेको ।
- महिला, पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद नभएको
- योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रीय सहभागिता गराउने गरेको,
- पालिकाका योजनाले महिला बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरेको ।
- पालिकाले गठन गर्ने उपभोक्ता समितिमा लक्षित समुहका सहभागीता भएको ।

ख. संस्थागत व्यवस्था

- पालिकाले कर्मचारीको पदपुती गर्दा सम्भव भएसम्म समावेशी रहेको,
- पालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरुमा केही हद सम्म महिला तथा लक्षित वर्गको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेको,
- जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिने गरेको ,
- आदीवासी, जनजाती, दलित तथा अन्य लक्षित समुहका महिलाहरुको विकास र सशक्तीकरणको लागि बजेट व्यवस्था भएको तथा उनीहरुको आवश्यकतानुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको ।
- पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभुत खण्डिकृत सूचना संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको ।
- पालिकाको वडागत जनसंख्या तथा आधारित सुचना र तथ्याकंलाई आधार मानी वार्षिक योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।
- सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरु र पञ्जीकरणको अभिलेख व्यवस्थाप तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको,

ग. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

- लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकासको लागि केही हदसम्म छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्ने गरेको
- स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदिमा बजेट विनियोजन भई कार्यक्रम संचालन भएको
- पालिकामा मानव संसाधन विकास शाखाको व्यवस्था भएको र ति निकायमा जनशक्ति व्यवस्था गरेको
- पालिकामा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम कहिले काही गरेको ,
- पालिकाका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, स्थानीय तहले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्बन्धमा कहिले काही अभिमुखीकरण गरेको
- स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य,सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान लगायतका विषयवस्तु उपर एकपटक अभिमुखीकरण गरेको

घ. सेवा प्रवाह

- परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ्य लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सबै वडाहरूमा संचालन गरेको ।
- महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरी सोको कार्यान्वयन पनि गरेको ।
- पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक र छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको ।

ड. सुशासन तथा उत्तरदायित्व

- पालिकाले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्धनका विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने गरेको ।
- पालिकाले नियमितरूपमा संचालित सबै कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।
- पालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरेको
- पालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको ।
- पालिकाले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरेको ।
- पालिकाले स्थानीय सूस्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरेको ।
- पालिकाले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रव्यदृश्य समेतका सबै माध्यमद्वारा लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरेको ।
- पालिकाले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको ।

लैससास परिक्षण नगरपालिकाले विगतलाई विश्लेषण गरी सवल पक्ष र आगामी दिन अवलम्बन गर्नु पर्ने क्षेत्र पहिचान गरी कार्ययोजना बनेको छ । यस क्रममा पालिकाले जनाएका प्रतिबद्धताहरु र सुधार गर्नुपर्ने

पक्षहरूलाई सम्बोधन हुनेगरी तय गरेका वार्षिक कार्ययोजनाहरू पूर्णतः कार्यान्वयन भई लैङ्गिक परिक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिन सकेमा स्थानीय तहले लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण तर्फ अग्रसरता हुने देखिन्छ ।

सुभावहरू

लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण क्रममा दुई दिनसम्म सुचक र कार्ययोजना बनेको छ । लैससास परिक्षणको क्रममा गरिएको छलफल, अवलोकन तथा लेखाजोखाको आधारमा स्थानीय तहहरूलाई लैससास मैत्री बनाउनका लागि निम्न सुभावहरू छन् ।

- लैससास रणनीतिलाई अनुमोदन गरी लैससास परीक्षण प्रत्येक वर्ष गर्न वातावरणको सृजना गर्नु पर्छ,
- लैससास परीक्षणको बजेट विनियोजन गर्ने र पुषसम्ममा सम्पन्न गर्ने
- लैससास परिक्षण पश्चात बनेको कार्ययोजनालाई अगामी वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयनको सुनिश्चता गरिनु पर्छ ।
- पालिकाको लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीतिलाई पालिकाले अनुमोदन गर्नु पर्छ
- लैससासका क्षेत्रमा रहेका विद्यमान समस्या समाधान गर्न लैससासमैत्री कानून, नीति तथा योजना निर्माण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन हुनु पर्दछ ।
- योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरिबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- लैससास कार्यान्वयन समितिको प्रत्येक तीन महिनामा बैठक गरी कार्ययोजनाको प्रगतिको समिक्षा गर्ने

अनुसूचि, १. अनुसूची

तालिका १ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको मूल्याङ्कनका सूचक र मापनका अवस्थाहरू											
नोट मूल्याङ्कन गर्दा राम्रो अवस्थालाई १ अंक, अवस्थालाई मध्यम, ०.५ अंक र अति कमजोर अवस्थालाई ० अंक दिनु पर्नेछ । तल दिएको तालिकामा प्रत्येक सूचकमा मूल्याङ्कन गरिने सूचकमा यी । छ राखिएको आधार प्रमाणीकरणको को सो र अवस्था पाउने अंक '०' र, '०.५', '१' मूल्याङ्कन सामुहिक हुने हो । समूहमा पहिला सूचकमा छलफल गरी सोको अवस्थाबारे सहमतिमा अंक प्रदान गर्नु पर्नेछ ।											
सि नं	मू ल बि षय	सहाय क बिषय	अ ङ्क	सूच क नं	सूचक	सूच क को अ ङ्क	प्राप्ता ङ्क	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अंक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता सहभागिता	८	१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षागर्दा लैससासदृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे नगरेको	०-१	०	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षागर्दा लैससासदृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन औसिक रुपमामात्र समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षागर्दा लैससासदृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन र सहभागितामूलक हुने गरेको	लैससास कार्यसमिति रहेको तर काम नगरेको
२				१.१.२	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे । नगरेको	०-१	०	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएनभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएनभएको बारे औसिक रुपमा मात्र लेखाजोखा गर्ने गरेको	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएनभएको बारे लेखाजोखा गर्ने नगरेको	सैद्धान्तिक छलफल हुनेको तर लिखित कागजात नभएको

३			३२२	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी कुराहरू समावेश भए नभएको	०-१	१	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी कुराहरू समावेश भएको	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी कुराहरू आँसिक रूपमा मात्र समावेश भएको	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी कुराहरू समावेश नभएको	आवधिक योजना र वार्षिक योजना बजेटमा लक्षित बर्गलाई कार्यक्रम र बजेट विनियोजन गरिएको ।
४			४२२	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन । छैनन् १ स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीति भएको र यस्तो नीति स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा समावेश गरिएको	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै भएको तर स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा समावेश नगरिएको	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीति नभएको र स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा समेत कुनै खास व्यवस्था नगरिएको	सामाजिक विभेद अन्त गर्नको लागि बजेट विनियोजन गरेको तर पालिकाले लैससास परीक्षण सम्बन्धी बजेट योजना नगरिएको ।
५			५२२	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ । छैन	०-१	०.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान राखिएको	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्ने खालका केही प्रावधान मात्र समावेश गरिएको	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न कुनै प्रावधान नराखिएको	नीति तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक हिंसा रोक्न कार्यक्रम र बजेट विनियोजन गरेको तर लगायत सबै प्रकारको विभेद न्यूनिकरण विरुद्ध स्पष्ट छुट्टै ऐन नभएको ।

६			३२२	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए । नमिलाएको	०-१	१	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको र सोहिअनुरूपकार्यन्वयनहुनेगरेको	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको तर कार्यान्वयन नभएको	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध नमिलाएको	न्यायिक समिति गठन भई क्रियाशिल रहेको, न्यायिक समितिमा उजुरी अभिलेख र समाधान गर्ने गरेको ।
७			३२३	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे । नरहेको	०-१	१	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने केही प्रावधानमात्र रहेको	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने कुनै प्रावधान नरहेको	संघको कानुन अनुसार जिल्लाले तोकेको दररेट लागु गर्ने निर्णय गरेको ।
८			३२४	स्थानीय तहकोनीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधानरहे । नरहेको	०-१	०.५	स्थानीय तहकोनीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधानहरुरहेको	स्थानीय तहकोनीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने केही प्रावधानरहेको	स्थानीय तहकोनीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने कुनै प्रावधाननरहेको	पालिकाले श्रम सम्बन्धी कार्यविधि नबनाए पनि श्रममा विभेद नगर्न भनेर नीति तथा कार्यक्रममा रहेको
९	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	३२५	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ । छैन	०-१	०.५	आवधिक योजना रवार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको	आवधिक योजना रवार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि आँसिक रुपमामात्र नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको	आवधिक योजना रवार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश नगरिएको	लैससास दृष्टिले मापन योग्य लक्ष्य, उद्देश्य राख्ने नगरिएको । न.पा.ले लक्षित वर्गका लागि योजना तथा बजेट राखेको ।

१०				गाउँपालिका ।नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरे। नगरेको	०- १	०.५	गाउँपालिका ।नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहकोलागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरेको	गाउँपालिका ।नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहमध्ये केहीको लागिमात्र प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरेको	गाउँपालिका ।नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेनगरेको	लक्षित समूहको लागि बजेट विनियोजन गरेको तर कुल बजेटको निश्चित प्रतिशत नतोकेको
११				स्थानीय सरकारकोयोजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्नेगरे। नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ, वस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यक्रमहरूलाईसमेटे नसमेटेको परीक्षण)	०- १	१	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाटयोज ना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहहरूको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्नेगरेको।	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाटयोज ना सूची संकलन गर्दा केही मात्र लक्षित समूहको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका केही योजनामात्र प्राथमिकीकरणमा पर्नेगरेको।	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाटयोज ना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने नगरेको र उनीहरूले माग गरेका योजनाले सामान्यतया प्राथमिकता नपाउने गरेको।	वस्तीस्तरबाट योजना आएको योजना सूची रहेको र उपलब्ध बजेट अनुसार बजेट विनियोजन गरेको
१२				योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए। नभएको रु	०- १	१	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचा न र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भएको	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा सामान्य छलफल भएको	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचा न र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल नभएको	समग्र आवश्यकता को आधारमा योजना छुट्याउने गरेको तर व्यवहारी र रणनीतिक आवश्यकता विश्लेषण गर्ने नगरेको।

१३			१.२.५	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको । नगरिएको ९तयारी प्रतिवेदन)	०-१	०.५	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसार केही कार्यक्रम तय हुने गरेको	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको	लक्षित वर्गलाई कार्यक्रम र बजेट टुट्याई काम गरेको तर अवस्था विश्लेषण गर्ने नगरेको र प्रतिवेदन दस्तावेज नराखेको ।
१४			१.२.६	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजनहुने गरे । नगरेको	०-१	०.५	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजनगर्ने गरेको	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसार केही कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजनगर्ने गरेको	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण नगरेको बजेट विनियोजनपनि गर्नेनगरेको	पालिकाले दिगो विकास लक्ष्य पुरा गर्नेगरी योजना बनाउन प्राथमिकता दिए पनि दस्तावेज नराखिएको ।
१५			१.२.७	स्थानीय तहकायोजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्नेगरीबने । नबनेको	०-१	१	स्थानीय तहकायोजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्नेगरीबनेको	स्थानीय तहकायोजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई सिमित रुपमा प्रत्यक्ष लाभर केही अप्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरीबनेको	स्थानीय तहकायोजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्नेगरीनबने को	लक्षित समुहलाई योजना कार्यक्रम अनुसार खर्च भएको ।
१६			१.२.८	स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूकोसहभागिता भए । नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए ।नदिएको	०-१	१	स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूकोसहभागिता भएको , मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिएको	स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूकोसहभागिता गर्ने र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिने नीति लिएको	स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूकोसहभागिता नभएको, मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी पनि नदिएको	उपभोक्ता समितिमा अधिकांसमा ४० प्रतिशत महिला सहभागिता रहेको मुख्य पदमध्ये १ जना महिला अनिवार्य गरिएको ।

१७	बजेट तर्जुमा तथा कार्या न्वयन	४	१.३.२	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको। नगरिएको	०-१	०.५	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको	समस्या केलाउने गरे पनि विश्लेषण गरेको दस्तावेज नभएको।
१८			१.३.३	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रूपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको। नगरिएको	०-१	०	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रूपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने गरिएको	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न कहिले काहीँ बजेटको व्यवस्था हुने गरेको	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न बजेटको व्यवस्था हुने नगरेको	परीक्षण बारे कुनै योजना तथा बजेट विनियोजन नभएको।
१९			१.३.३	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्य योजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरिएको। नगरिएको	०-१	०.५	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्य योजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरेको	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्य योजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश भए पनि पर्याप्त नभएको	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्य योजना कार्यान्वयनका लागि बजेट व्यवस्था हुने नगरेको	वार्षिक योजनामा लैससास मैत्री कार्यक्रम रहेको तर परीक्षण विषय समावेश नगरिएको।
२०			१.३.४	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च गरिएको र बजेट तथा कार्यक्रमबीच भिडान)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च गर्ने गरिएको।	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि कहिले काहीँ बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा खर्च गर्ने गरिएको।	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि बजेट विनियोजन तथा उनीहरूको हितका कार्यक्रममा खर्च गर्ने नगरिएको।	निश्चित बजेट तोक्ने प्रावधान नभए पनि बजेट र कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन भएको।

२१	संस्थागत व्यवस्था २०	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरूपमा (५०।५० प्रतिशत)प्रतिनिधित्व रहेकोछ।छैन रु	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरूपमा (५०।५० प्रतिशत)प्रतिनिधित्व रहेकोअवस्था ।	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरूपमा (५०।५० प्रतिशत)प्रतिनिधित्व नभए पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व रहेकोअवस्था	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरूपमा (५०।५० प्रतिशत)प्रतिनिधित्व नभए पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व नरहेकोअवस्था	निर्णायक तहमा कर्मचारी पदाधिकारीमा कम्तीमा ३३ प्रतिशत भएको तर ५० प्रतिशत नभएको ।
२२			२३	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुन सक्ने रणनीति लिइएको छ । छैन	०-१	०	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको अवस्था ।	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायमध्येबाट केही समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको सिमित समावेशी प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको अवस्था ।	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको छैन ।	लैससामैत्री कर्मचारी नियमावली नभएको ।
२३			२३	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको । नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको ।	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको जनप्रतिनिधि समावेश गरेको कार्यटोली मार्फत दिने गरेको ।	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेर सेवा दिने नगरेको ।	सबैले नेपाली भाषामा सेवा प्रदान गरेको । तर सांकेतिक भाषाको बारेमा थाहा नभएको

२४				जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको । नलिएको	०-१	०	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुनेगरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई समेत सेवा प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर पाइने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति नरहेको ।	क्षमता अभिवृद्धिका लागि बजेट छुट्टै उनीहरूका लागि सकारात्मक विभेदको नीति छैन ।
२५	कार्यप्रणाली समावेशी	४	२३	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहकोनिश्चित कार्यनीति छ । छैन	०-१	०	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहकोनिश्चित कार्यनीति रहेको ।	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहकोनिश्चित कार्यनीति भएपनि कार्यान्वयनमा नरहेको ।	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहकोनिश्चित कार्यनीति नरहेको ।	लैंगिक तथा सामाजिक विभेद हटाउने रणनीति बनाएको तर पालिकाले अनुमोदन नगरेको
२६			२३	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ।छैन लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाकोव्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिएन।नगरिएको)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको ९लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाकोव्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको)	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाकोव्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको) तर कार्यान्वयनमा नरहेको	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था नगरिएको ।	महिला तथा बालबालिका शाखालाई लैससासको कार्यान्वयन जिम्मेवारी दिइएको ।

२७				स्थानीयसरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिलाहिंसा नियन्त्रणको लागिआचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ । छैन रु	०-१	१	स्थानीयसरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिलाहिंसा नियन्त्रणको लागिआचार संहिता बनाएर लागु गरिएको ।	स्थानीयसरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाव र महिलाहिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचार संहिता रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीयसरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाव र महिलाहिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचार संहिता केही पनि नरहेको ।	आचार संहिता रहेको ।
२८				योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे नगरेको	०-१	०.५	योजना तर्जुमासमितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता रहेको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन समेत गरेको	योजना तर्जुमासमितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता रहेतापनि यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन नगरेको	योजना तर्जुमासमितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता नरहेको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन समेत नगरेको	लैससास समिति गठन नभएको, प्रतिवेदन तयार नभएको । महिला तथा बालबालिका शाखालाई लैससासको कार्यान्वयन जिम्मेवारी दिइएको
२९	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४		स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था रहे ।नरहेको रु	०-१	०.५	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था रहेको ।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समानुपातिक प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था रहेपनि व्यवहारमा केहीकोमात्र प्रतिनिधित्व हुने गरेको।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था नरहेको ।	नगरपालिका का सबै समिति उपसमितिमा समावेशी प्रतिनिधित्व गराउने गरेको तर माइन्पूट छैन

३०				स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए । नपाएको	०-१	०.५	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाएको ।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफलमा भागलिन पाए पनि निर्णय निर्माणमा भूमिका खेल्न नसकेको ।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन नपाएको ।	बैठकमा पुर्ण सहभागिता हुने गरेको तर सबै लक्षित वर्गका व्यक्तिले समान रुपमा निर्णयमा भाग लिने नगरेको । उनीहरूले निर्णयमा अडान लिएका कुनै दस्तावेज नभएको ।
३१				स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे नगरेको	०-१	०	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण नगरी नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण र सुझाव केहीपनि दिने नगरेको ।	कार्यक्रममा अनुगमन पश्चात कार्यगत सुझाव दिने नगरेको । समग्र कार्यक्रम योजनाको सुझाव दिने नगरेको ।
३२				स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरे नगरेको	०-१	०	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको प्रायः कार्यान्वयन हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन कहिले काहीँमात्र हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने नगरेको ।	केही कार्यान्वयन हुने गरेको तर कार्यान्वयन भए गरेको दस्तावेज नराखिएको ।

३३	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको । नगरिएको रु	०-१	०.५	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना भएको ।	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गर्ने निर्णय भएको तर कार्यान्वयननभएको ।	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि छुट्टै कोष स्थापना नभएको ।	लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष संचालन मापदण्ड २०७७ भएको तर लैङ्गिक हिंसा कोष स्थापना नगरिएको
३४			के आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोछ रु उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएकोछ	०-१	०.५	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोतथाउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको।	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोतरउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा भने नभएको।	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था तथाउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा नभएको।	लक्षित समुहका लागि योजना र बजेट छुट्याइएको छ ।
३५			के स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेटको व्यवस्थाभएको छ रु सो अनुसार कार्यक्रम पहिचानगरिएकोछ रु	०-१	०.५	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेटको व्यवस्थाभएको तथासो अनुसार कार्यक्रम पहिचानगरिएको।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेटको व्यवस्थाभएको तरसो अनुसार कार्यक्रम पहिचाननगरिएको।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेट तथा कार्यक्रम प्रवन्ध नै नभएको ।	लैङ्गिक हेल्पडेस्क संचालन भएको
३६			स्थानीयसरकारले समावेशी सूचनाप्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे । नगरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ।	०-१	१	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने गरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे पनि कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने नगरेको ।	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था नगरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना पनि नदिने गरेको ।	बजेट र सूचना छ ।

३७	तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन	४	२.५.२	के स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डकृत सूचना।तथ्याङ्क संकलनतथा अध्यावधिकगर्ने गरेको छ र १लिङ्ग, उमेर, स्थिति आर्थिक र, जात (आदि) १गाऊ।नगर प्रोफाइल)	०-१	१	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका १लिङ्ग र, जात, उमेर, स्थिति आर्थिक (आदि) समावेश भएको आधारभूत खण्डकृत सूचना।तथ्याङ्क संकलनगर्ने गरेको र खण्डीकृत तथ्याङ्कको समय समयमा अध्यावधिकगर्ने गरेको छ ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका १लिङ्ग र, जात, उमेर, स्थिति आर्थिक (आदि) समावेश भएको आधारभूत खण्डकृत सूचना।तथ्याङ्क संकलनगरेको तर खण्डीकृत तथ्याङ्कको अध्यावधिकनगरेको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका १लिङ्ग, उमेर, आर्थिक र, जात (आदि स्थिति) समावेश भएको आधारभूत खण्डकृत सूचना।तथ्याङ्क संकलनपनि नगरेको ।	नगर प्रोफाइलमा रहेको
३८			२.५.२	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना।तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथागरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गर । नगरेको (गाऊ।नगरप्रोफाइल)	०-१	०	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना।तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथागरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना।तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथागरिबको पहिचान गरेको तर छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन नगरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना।तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथागरिबको पहिचान नै नभएकोले छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने नगरेको	गरिवी नक्सांकन गरिएको तर प्रतिवेदन नआएकोले प्रोफाइलमा अद्यावधिक छैन ।
३९			२.५.२	के स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानिस्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ र	०-१	०.५	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानिस्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानिस्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नीति बनाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानिस्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नगरेको ।	स्थानीय विकास योजना र बजेट छ तर खण्डकृत तथ्याङ्कको आधारमा छैन ।
४०			२.५.२	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथातथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरे । नगरेको र	०-१	१	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथातथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन गरेपनि तथ्याङ्क अध्यावधिक नगरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथातथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने नगरेको ।	पञ्जिकरण शाखा व्यस्थित गरिएको ।

४१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	म.२.३	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन भए । नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए । नआएको ?	०-१	०.५	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने गरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार भएपनि छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको तथा यस्ता कार्यमा भए गरेको खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार नगरेको, छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि समेत स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	मानव संसाधन विकासका लागि बजेट र कार्ययोजना छ । तर योजना अनुसार बजेट विनियोजन नगरेको
४२				म.२.३	स्थानीय सरकारकापदाधिकारी ।कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वाछैनन् र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो वा थिएन रु	०-१	०.५	स्थानीय सरकारकापदाधिकारी।कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको ।	स्थानीय सरकारकापदाधिकारी।कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिए पनि तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता नगरिएको ।	स्थानीय सरकारकासबै पदाधिकारी।कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी तालिम नलिएका र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता नगरिएको ।	कर्मचारी पदाधिकारीलाई केही तालिम भएको तर नियमित कार्ययोजना बनाई तालिम तालीक योजना र कार्यक्रम नभएको ।
४३				म.२.३	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकतासमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ ।छैन रु	०-१	१	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग तथा महिलाका आवश्यकतासमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको ।	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकतासमेटिएको पनि तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने नगरिएको ।	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग हुने नगरेको , महिलाका आवश्यकतापनि नसमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण समेत लिने नगरिएको ।	तालिमका प्रस्तुतिकरण तथा विषयवस्तुहरू रहेको

४४				महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू १ प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छैन। छैन र सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरिएको छ। छैन र	०-१	०.५	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू रहेका र सो अनुसारको वजेट विनियोजन हुने गरेको।	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू भएपनि सो अनुसारको वजेट विनियोजन हुने नगरेको।	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू र सो अनुसार वजेट विनियोजन हुने नगरेको।	सबै लक्षित वर्ग समेटिएको छैन।
४५				के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन् र १ विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत रहेको।	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने केही मानवीय श्रोत रहेको।	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिने तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने मानवीय श्रोत नरहेको।	मानव श्रोत छ तर पर्याप्त छैन।
४६				के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ र	०-१	०.५	स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था रहेको।	स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था भएपनि जनशक्ति नखटाइएको।	स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइ र सो सम्बन्धी जनशक्ति नहेको।	मानव संसाधन विकास इकाइ वा शाखा छैन
४७				महिला र वृत्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए नभएको। १ संचालित तालिम कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	महिला र वृत्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन हुने गरेको।	महिला र वृत्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा हुने गरेपनि सबैले अवसर नपाएको।	महिला र वृत्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा हुने नगरेको र कार्यक्रम समेत नरहेको।	समग्रमा लक्षित वर्गका लागि अलग्गै तालिम नभएको।

४८				महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ र सोको लागि अभिमुखीकरणगरिए कोछ र ९कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिन अभिमुखीकरणगरिएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिने कार्यक्रम रहेपनि सञ्चालन नभएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी नभएको र यस्तो जानकारी दिने कुनै कार्यक्रम नरहेको ।	घोषण पत्रका बारेमा सामान्य जानकारी छ तर अनुशिक्षण भएको छैन ।
४९	अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरू	४	२०३	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरीकार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ र ९कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	१	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरीकार्यक्रम समयैमा सम्पन्न हुने गरेको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू रहेपनि सो अनुसारको बजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम सञ्चालन नभएको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू नरहेको र यसकालागि बजेट समेत विनियोजन हुने नगरेको ।	बडा तथा पालिका तहमा लैंगिक हिंसा विरुद्ध अभियान संचालन छ ।
५०	द्विजनचेतना		२०३	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ ।नगरपालिका घोषणा गरेको छ र ९घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसाविरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाएको छ र ९घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	०-१	०.५	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ ।नगरपालिका घोषणा भएको र महिला हिंसाविरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाइएको ।	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ ।नगरपालिका घोषणा भएपनि महिला हिंसाका घटना उल्लेख्य रुपमा नघटेको ।	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ ।नगरपालिका घोषणा पनि नभएको र महिला हिंसाका घटना उल्लेख्य संख्यमा रहेको ।	सुन्य सहनसिलता अपनाउने भने पनि न.पा. घोषणा छैन ।
५१			२०३	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्नेगरेको छ र ९कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	०-१	१	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरिएको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू स्थानीय सरकारहरूले संचालन गर्नेगरे पनि प्रभावकारी नभएको ।	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नगरेको ।	कार्यक्रम तथा अभियान छन र पुर्ण बजेट र कार्यक्रम छ ।

५२				के स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै)जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालनगर्ने गरेको छ र ९कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	१	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेको विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालनगर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि मध्ये केहीमात्र सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रम संचालनगर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रम संचालनहालसम्म नगरेको ।	बाल विवाह, दाइजो विरुद्धको कार्यक्रम संचालन भएको ।
५३	कानूनी साक्षरता	४	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे । नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरिएको	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूमध्ये केही सिमितलाई मात्र नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गरिएको ।	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूमध्ये कसैलाई पनि नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण नगरिएको ।	स्थानीय कानून बनाउदा बिषयगत शाखालाई जानकारी र अभिमुखीकरण गराउने तर सबै शाखालाई जानकारी नहुने ।	

५४				स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे । नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरेको	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूमध्ये केहीलाई मात्र कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गरिएको ।	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्बन्धमा कुनैपनि अभिमुखीकरण नभएको ।	सबै शाखा कर्मचारी लाई अभिमुखीकरण गरिएको छैन ।
५५				के महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन र ९जस्तै: कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण)	०-१	१	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिबारे नियमित रूपमा अनुशिक्षण हुने गरेको ।	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका केही बिषयमा अभिमुखीकरण हुने गरेको ।	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण नभएको ।	अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम भएको

५६				महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन् रु ९ जस्तै: कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौन हिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण र यसको असर)	०-१	१	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौन हिंसा विरुद्ध महिलाहरू सशक्तिकरण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौन हिंसा विरुद्ध महिलाहरूको सशक्तिकरण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन नभएको र यसले महिलाको कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौन हिंसा विरुद्ध कार्यक्रमहरूमा महिलाहरू सशक्त नभएको ।	वार्षिक रुपमा महिला अधिकार सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन भएको ।
५७		विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	४	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श गरे । नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे । नरहेको रु	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श हुने गरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान समेत रहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका सिमित व्यक्ति सँग मात्र परामर्श लिने गरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान नरहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श लिने नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरीएको विशेष राहतको प्रावधान समेत नरहेको ।	विपद व्यवस्थापन कार्यविधि छ । तर राहत वितरण छ ।

[illegible]

६१	सेवा प्रवाह २०	पूर्वाधार विकास	४	४.१.१	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीलैङ्गिक, बालरअपाङ्ग मैत्री र संबेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे । नगरेको र	०-१	१	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीलैङ्गिक, बालरअपाङ्ग मैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत हुने गरेको ।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीभएपनि लैङ्गिक र बालमैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत नहुने गरेको ।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा महिला, र बालबालिका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीलैङ्गिकबालमैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत नहुने गरेको	पालिकाले भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड लागु गरेको ।
६२				४.१.२	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ । छैन र	०-१	१	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको ।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरूमध्ये केहीको मात्रनिर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको ।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने नगरेको ।	विद्यालयमा व्यवस्था छ ।

६३				स्थानीय तहले १५०० वर्गफिट भन्दा बढी प्लिन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ । छैन र	०-१	१	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिट भन्दा बढी प्लिन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरेको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिट भन्दा बढी प्लिन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्नुपर्ने नीति बनाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिट भन्दा बढी प्लिन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने कुनै नीति नै नभएको र हालसम्म यस विषयमा नसोचिएको ।	सार्वजनिक भवन निर्माण सम्बन्धी नक्सा पासको व्यवस्था भएको ।
६४				स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे । नरहेको र	०-१	०.५	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहेको ।	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्ने सोच बनाएको तर सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू नरहेको ।	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न नीति तथा सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू समेत नरहेको ।	लक्षित समुहको विकास तथा उत्थान सम्बन्धी वार्षिक नीति बनाई कार्यान्वयन भएको ।

६५	प्रजन न् स्वा स्थ्य	४	४.३.३.३	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए । नभएको रु	०-१	०.५	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगा गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश गरी सो नीति कार्यान्वयन गरिएको ।	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने नीति तथा यसको कार्यान्वयन केहीपनि नभएको ।	संघिय नीति अनुरूप कार्यान्वयन भएको स्थानीय छुट्टै नीति नभएको ।
६६			४.३.३.३	स्थानीय तहको कार्यालय अस्पताल , र चौकी स्वास्थ्य वा भएका सम्भव सार्वजनिकस्थलहरुमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ । छैन रु	०-१	०	स्थानीय तहको कार्यालय , वा अस्पताल र चौकी स्वास्थ्य भएका सम्भव सार्वजनिकस्थलहरु मा बच्चालाई स्तनपान का निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय , वा अस्पताल र चौकी स्वास्थ्य भएका सम्भव सार्वजनिकस्थलहरु मा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय , वा अस्पताल र चौकी स्वास्थ्य भएका सम्भव सार्वजनिकस्थलहरु मा बच्चालाई स्तनपान का निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था सम्बन्धी नीति तथा यसको व्यवस्थापन केहीपनि नभएको ।	सबै स्थानमा स्तनपान कक्ष व्यवस्था छैन र निर्णय वा नीति कार्यनीति छैन ।
६७			४.३.३.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरु संचालन गरिएका छन् रु	०-१	१	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरु संचालन गरिएका ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी केही विशेष कार्यक्रमहरु मात्र संचालन भएका ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कुनैपनि विशेष कार्यक्रमहरु संचालित नभएका	परिवार नियोजन मातृशिशु कार्यक्रम सबै सम्पन्न भएको ।
६८			४.३.३.३	महिला, गरिब, निमुखा र बक्षितिकरणमा परेका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए । नभएको रु	०-१	१	महिला, गरिब, निमुखा र बक्षितिकरणमा परेका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयनमा रहेको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बक्षितिकरणमा परेका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम भएपनि बजेट विनियोजन नभएको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बक्षितिकरणमा परेका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट नभएको ।	स्वास्थ्य बिमाको लागि एजेण्ट परिचालन गरेको

६९	शिक्षा कार्य क्रम	४	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए । नमिलाएको रु	०-१	१	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने नीति भएपनि पर्याप्त प्रयास नभएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध नमिलाएको ।	भर्ना अभियानका लागि निर्णय गरी काम भएको ।
७०			स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निशपक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए । नमिलाएको रु	०-१	१	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निशपक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका केही परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायका केही बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निशपक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायका कुनै बालबालिकालाई पनि दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निशपक्ष वितरण हुने प्रवन्ध नमिलाएको ।	छात्रवृत्ति वितरण कार्यविधि २०७७ बनाई लागु भएको छ, दिवा खाजा, पोशाक, शैक्षिक सामग्री वितरण कार्यक्रम छ ।
७१			अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए । नभएका रु ९ जस्तै: अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि) (कार्यक्रम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	०-१	०.५	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि संचालन भएका ।	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि संचालन गर्ने नीति भएपनि बजेट विनियोजन नभएको ।	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा आदि कुनैपनि संचालन नभएको ।	शिक्षा सम्बन्धी तोकिएका कार्यक्रम संचालित छन् ।

७२				विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे । नगरेको रु	०-१	०.५	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरेको ।	केही विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण सम्बन्धी सिमित कार्यक्रम संचालन हुने गरेको ।	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण जस्ता कुनै कार्यक्रम संचालन हुने नगरेको ।	उल्लेख भएका केही काम संचालीत छन् ।
७३	खाने पानी तथा सरसफाइ	४		गाउँपालिका । नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए । नभएको रु	०-१	१	गाउँपालिका । नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भएको ।	गाउँपालिका । नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि एउटै शौचालयको व्यवस्थाभएको ।	गाउँपालिका । नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध नभएको ।	महिला सौचालयमा स्यानीटरी प्याडको व्यवस्था र विसर्जन गर्ने व्यवस्था भएको ।
७४				स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे । नगरेको रु	०-१	१	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामाकेही वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	खुल्ला दिशामुक्त पालिका घोषण भएको ।

७५				कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे । नगरेको र	०- १	०.५	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने बजेट तथा कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	बजेट छ कार्यक्रम संचालीत छैन ।
७६				महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे । नगरेको र	०- १	०.५	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	परम्परागत कुवा तथा रिचार्जिङ्ग कार्यक्रम नभएको

७७		स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ । छैन र	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने गरिएको र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको ।	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक केही कार्यक्रमहरू राख्ने गरिएको तर र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन भएको ।	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कुनै कार्यक्रम राख्ने नगरिएको ।	प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम बजेट छ, वार्षिक कार्यक्रम छ । तर बेरोजगारी र गरिविको नक्सानकन गरिएको छैन
७८			५	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरे । नगरेको र ९ कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय नगरेको र कुनै त्यस्ता कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको ।	वैदेशिक रोजगारीमा जाने र फर्केर आएका लाई स्वरोजगार कार्यक्रमको लागि पालिकाले कार्यक्रम तथा नबनाएको
७९			६	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे । नगरेको र ९ मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सुचकाँक)	०-१	०.५	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरेको ।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नगरेको ।	छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी प्राविधिक शिक्षाका लागि अध्ययन गर्न पठाएको

८०				४	४	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए । नभएको?	०-१	०	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम नभएको ।	सुपथ मूल्य सहकारी पसल सञ्चालन नगरेको ।
८१	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुशासन	४	४	४	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरेपनि सम्बन्धित अधिकारीबाट तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ।	नीति कानून बमोजिम कार्यान्वयन भएको
८२				४	४	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए । नल्याएको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता केही नीतिमात्र कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता कुनै नीति कार्यान्वयनमा नल्याएको ।	भ्रष्टाचार विरुद्ध सुन्य सहनशीलता अपनाउनु पर्छ भन्ने मान्यता भएपनि छुट्टै नीति बनाई लागु नभएको

८३				महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यन्वयन गर्ने गरेको छ र ९ कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यन्वयन गर्ने गरेको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यन्वयन भएपनि कार्यन्वयन नभएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवद्धताका क्षेत्रमा कुनै कार्यन्वयन नभएको तथा कुनै कार्यन्वयन नभएको ।	कार्यक्रम भएको तर सबै क्षेत्रमा नगरिएको ।
८४				संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यन्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ र	०-१	०.५	संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यन्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गर्ने गरेको ।	संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यन्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन भएपनि कार्यक्रमहरू कार्यन्वयन नभएको।	संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यन्वयन गर्ने कुनै कार्यक्रममा रकम विनियोजन नभएको र हालसम्म कुनै कार्यक्रम नभएको ।	बाल विवाह विरुद्ध कार्यक्रम संचालन भएको । बालबालिका भर्ना अभियान छ ।
८५	उत्तर दायित्व रजवा फदेहिता	४		स्थानीयसरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे । नगरेको र	०-१	०.५	स्थानीयसरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले आकल झुकल केही कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले कुनै कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने नगरेको ।	सामाजिक परीक्षण भएको छैन, ।
८६				स्थानीयसरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे । नगरेको र	०-१	०.५	स्थानीयसरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको उपस्थिति रहने गरेको ।	स्थानीयसरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको कहिले काहीँ मात्र उपस्थिति रहने गरेको ।	स्थानीयसरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको उपस्थिति रहने नगरेको ।	नियमित नगरेको र सबैको सहभागिता भए नभएको अद्यावधिक गर्ने नगरेको ।

८७				स्थानीयसरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथासमुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयनकाविषयमा आवाज उठ्ने गरे । नगरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरे । नगरेको र	०-१	०.५	स्थानीयसरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथासमुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयनकाविषय मा उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरेको ।	स्थानीयसरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथासमुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयनकाविषय मा उठेका प्रश्नमध्ये केहीकोमात्र स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरेको ।	स्थानीयसरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथासमुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयनकाविषय मा आवाज उठ्ने गरे पनि यसमा स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने नगरेको ।	लक्षित वर्गको अनिवार्य सहभागि गराउने गरेको । लिखित रुपमा सहभागि भए नभएको आधार छैन ।
८८				स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए ?	०-१	१	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरे पनि कार्यान्वयनमा आइनसकेको ।	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्विकृत आचार संहिता छ ।

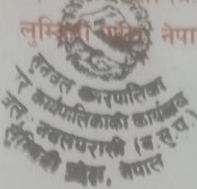
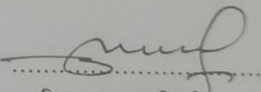
८९	सूचना तथा संचार	४	५.३.१	स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे। नगरेकोर महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे। नगरेको	०-१	१	स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरेकोर महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकगरेको।	स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे पनि महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकनगरेको।	स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने नगरेकोर महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकनगरेको।	रेडीयोबाट लाइभ प्रसारण गर्ने गरेको, वेबसाइटमा राखेको।
९०			५.३.३	स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने गरे। नगरेको र	०-१	०.५	स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने गरेको।	स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको।	स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने नगरेको।	स्थानीय भाषा विशेष गरेर नेपाली भाषामा र कहिले काही मगर भाषामा हुन्छ
९१			५.३.३	के स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ र	०-१	१	स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको।	स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा केहीमात्र समावेशी तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको।	स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने नगरेको।	स्थानीय भाषामै सेवा प्रवाह हुन्छ।

९२				के स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ र ९आधार तथ्यांकसँग समेत तुलना गर्न सकिने)	०-१	०.५	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको ।	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाह भएपनि यसबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको आधार नभएको ।	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाह नभएको र स्थानीय तहका कार्यक्रमबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि नभएको ।	प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन नभएको
९३	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	२५	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ र	०-१	०.५	कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको ।	कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले केहीमात्र लाभ लिन सकेको ।	कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले लाभ लिन नसकेको ।	कार्यक्रम छ अभिलेख छैन
९४			२५	के स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धीकार्यक्रमकोसंचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने गरिन्छ र	०-१	०.५	स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धीकार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने गरिएको ।	स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धीकार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकासकाकार्यक्रमकोसंचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने कार्यक्रम नभएको ।	योजना अनुगमन गरिएको तर अनुगमन पश्चात लक्षित समुहमा भएको असर प्रभाव विश्लेषण सहित प्रतिवेदन नभएको ।

९५				के स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथिछलफल गर्नेगरेका छ र	०-१	०.५	स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथिछलफल हुने गरेको ।	स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथिछलफल हुने गरेको ।	स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथिछलफल हुने नगरेको ।	छलफल हुन्छ तर समीक्षा हुदैन ।
९६				के अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ र	०-१	०.५	अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छ ।	अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका केही पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छ ।	अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छैन ।	समग्र योजनाको अनुगमन हुन्छ तर सुझाव कार्यान्वयन हुदैन
९७	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४		स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरे । नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका केही नीति, कानून तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा मात्र सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने नगरेको ।	संघ प्रदेशसंग नियमित समन्वय र सहकार्य भएको ।
९८				लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी कार्यगतछलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरूपमा कार्य हुने गरे । नगरेको र	०-१	०.५	लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा कार्यगतछलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरूपमा कार्य हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा आकलनकार्यगतछलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि बेलाबेलामा कार्य हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा कार्यगतछलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि कार्य हुने नगरेको ।	समन्वय समिति बनेको उनीहरू माफत कार्यक्रम संचालन र मागको आधारमा नभएको ।

९९				लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिमहरू प्रदान गर्ने गरे। नगरेको रु	०-१	०.५	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिमहरू प्रदान गर्ने गरेको।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का केही प्रतिनिधिहरूलाई मात्र लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिम दिने कार्यक्रम रहेको।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिमहरू प्रदान गर्ने गरे।	क्षमता विकास कार्यक्रम छ तर लैससास मैत्री हिसावले भएका रेकर्ड नभएको
१००				महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे। नगरेको रु	०-१	०.५	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरेको।	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरे पनि कार्यान्वयन नगरेको।	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गर्ने नगरेको।	अन्तराष्ट्रिय महासन्धी अनुरूप ना.पा.ले योजना र बजेट छुट्याएको छैन।

२. कार्य सम्पन्न पत्र

	सुनवल नगरपालिका	फोन नं.: } ०७८-५७०११६ फ्याक्स नं.: }
	नगर कार्यपालिकाको कार्यालय	
पत्र संख्या: ०६५/०८० चलानी नं.: २४९२	सुनवल, नवलपरासी (ब.सु.प.) लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल 	मिति २०७९/११/१७
श्री कार्यकारी निर्देशक ज्यू, प्रदेश सुशासन केन्द्र, नेपालगञ्ज, बाँके		
विषय : लैससास परीक्षण कार्यक्रम सम्पन्न भएको जानकारी सम्बन्धमा ।		
प्रस्तुत विषयमा मुख्यमन्त्रि तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय अन्तर्गत संचालित प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (PLGSP) को सहयोगमा यस सुनवल नगरपालिका, नवलपरासी (ब.सु.प.)का जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र अन्य सरोकारवालाको उपस्थितिमा २ दिने लैससास परीक्षण गोष्ठी मिति २०७९ फाल्गुण १४ र १५ गते सम्म संचालन भएको व्यहोरा अनुरोध छ ।		
 भक्तिराम मरासिनी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत		
भक्तिराम मरासिनी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत		

३. कार्याशाला गोष्ठीको तस्वीरहरु

सुनवल नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

फोन नं.: ०३२-२००११६
फ्याक्स नं.: ०३२-२००११६

पत्र संख्या: ०६५१०८०
चलानी नं.: २६५२

श्री कार्यकारी निर्देशक ज्यू,
प्रदेश सुशासन केन्द्र
नेपालगञ्ज, बाके

मिति २०७९/१२/०२

विषय: लैससास परीक्षण कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धता

प्रस्तुत विषयमा मुख्यमन्त्रि तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय अन्तर्गत सञ्चालित प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (PLGSP) को सहयोगमा यस सुनवलनगरपालिका, नवलपरासी, बर्दघाट पश्चिममा स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र अन्य सरोकारवालाको उपस्थितिमा २ दिने लैससास परीक्षण गोष्ठीबाट तयार भएको लैससास परीक्षणको कार्ययोजना आगामी नगरपालिकाको बैठकबाट निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु।

विमला अर्याल
नगरप्रमुख

विमला अर्याल
नगर प्रमुख

